

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΕΝΓΚΕΛΣ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

I

Ἡ ἱστορία τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ ἔχει σημαντικά σημεῖα ὁμοιότητος μέ τὸ σύγχρονο ἐργατικὸ κίνημα. Ὅπως τὸ τελευταῖο, ὁ Χριστιανισμὸς ἦταν ἀρχικὰ ἓνα κίνημα τῶν καταπιεζομένων: πρωτοεμφανίσθηκε σάν θρησκεία τῶν δούλων καὶ τῶν χειραφετημένων δούλων, τοῦ φτωχοῦ λαοῦ ποὺ εἶχε στερηθεῖ κάθε δικαϊώματος, τῶν λαῶν ποὺ εἶχαν ὑποταχθεῖ ἢ διασκορπιστεῖ ἀπὸ τὴ Ρώμῃ. Τόσο ὁ Χριστιανισμὸς ὅσο καὶ ὁ ἐργατικὸς σοσιαλισμὸς κηρύσσουν τὴν προσεχῇ σωτηρία ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τὴν ἀθλιότητα· ὁ Χριστιανισμὸς τοποθετεῖ αὐτὴ τὴ σωτηρία σὲ μιὰ ζωὴ στὸ ὑπερπέραν, μετὰ τὸ θάνατο, στὸν οὐρανόν· ὁ σοσιαλισμὸς τὴν τοποθετεῖ σὲ τοῦτο τὸν κόσμον, σὲ μιὰ μεταβολὴ τῆς κοινωνίας. Καὶ οἱ δυὸ καταδιώκονται καὶ βασανίζονται, οἱ ὁπαδοὶ τους περιφρονοῦνται καὶ γίνονται ἀντικείμενο ἐκτάκτων νόμων, οἱ πρῶτοι σάν ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, οἱ τελευταῖοι σάν ἐχθροὶ τοῦ κράτους, ἐχθροὶ τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογένειας, τῆς κοινωνικῆς τάξης. Καὶ παρ' ὅλη τὴ δίωξη, μάλιστα, καὶ ὑποκινούμενη ἀπ' αὐτήν, ἀνοίγουν ὀρμητικὰ, ἀσυγκράτητα, τὸ δρόμον πρὸς τὰ ἐμπρός. Τραχόσια χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή του ὁ Χριστιανισμὸς ἦταν ἡ ἀναγνωρισμένη κρατικὴ θρησκεία στὴ

Ρωμαϊκή Κοσμοκρατορία, και μόνο μέσα σ' ἐξήντα χρόνια, ὁ σοσιαλισμός κατάχτησε μιὰ θέση πού κάνει τὴ νίκη του ἀπόλυτα σίγουρη.

Ἄν, κατὰ συνέπεια, ὁ καθηγητὴς Ἄντον Μένγκερ, ἀπορεῖ στὸ ἔργο του «Τὸ Δικαίωμα σ' Ὀλόκληρο τὸ Προῖον Ἐργασίας», γιατί, μὲ τὴ τεραστία συγκέντρωση τῆς γαιοκτησίας, στὰ χρόνια τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ τὰ ἀπεριόριστα δεινὰ τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς ἐποχῆς, πού τὴν ἀποτελοῦσαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ δοῦλοι, «ὁ σοσιαλισμὸς δὲν ἀκολούθησε τὴν ἀνατροπὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας στὴ Δύση», συμβαίνει πὼς δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ ὅτι αὐτὸς ὁ «σοσιαλισμὸς» στὴ πραγματικότητά, ὅσο ἦταν δυνατὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ὑπάρχει καὶ μάλιστα κυριάρχησε — στὸ Χριστιανισμό. Μονάχα, αὐτὸς ὁ Χριστιανισμὸς, ὅπως εἶχαν τὰ πράγματα στὶς ἱστορικὲς συνθήκες, δὲν ἤθελε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν κοινωνικὴ μεταβολή σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ἀλλὰ στὸ ὑπερέραν, στὸν οὐρανό, στὴν αἰώνια ζωὴ, στὴν ἐπικείμενη «χιλιετία».

Ὁ παραλληλισμὸς ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἱστορικὰ φαινόμενα ἐπιβάλλει νὰ προσέξουμε τίς πρῶτες ἐξεγέρσεις τῶν καταπιεζόμενων χωρικῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν πληθείων τῶν πόλεων ἀπὸ τὸ Μεσαίωνα. Οἱ ἐξεγέρσεις αὐτές, ὅπως ὅλα τὰ μαζικὰ κινήματα τοῦ Μεσαίωνα, ἦταν ὑποχρεωμένες νὰ φοροῦν τὸ προσωπεῖο τῆς θρησκείας καὶ ἐμφανίζονταν ὡς ἡ ἀποκατάσταση τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ ἐνάντια στὴν ἐπέχταση τοῦ ἐκφυλισμοῦ (1)· ἀλλὰ πίσω ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ

(1) Μιὰ ιδιόμορφη ἀντίθεση σ' αὐτὸ ἦσαν οἱ θρησκευτικὲς ἐξεγέρσεις στὸν Μωαμεθανικὸ κόσμο, ἰδιαίτερα στὴν Ἀφρική. Τὸ Ἰσλάμ εἶναι μιὰ θρησκεία προαρμοσμένη στοὺς Ἀνατολίτες, εἰδικὰ τοὺς Ἀραβες, δηλ., ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ στοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιομηχανία, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ στοὺς νομάδες Βεδουίλους. Σ' αὐτὸ δρίσκεται, ὥστόσο, τὸ ἔμβρυο μιᾶς περιοδικῆς ἐπαναλαμβάνουσας σύγκρουσης. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων πλούτιζαν, γινόνταν λάγνοι καὶ χαλαροὶ στὴ τήρηση τοῦ «νόμου». Οἱ Βεδουίνοι, φτωχοὶ καὶ ἀπὸ τοῦτο αὐστηρῆς ἠθικῆς, ἀντιμετώπιζαν μὲ φθόνο καὶ ἀπληστία, αὐτὰ τὰ πλούτη καὶ ἀπολαύσεις. Τότε, ἐνώνονται κάτω ἀπὸ τὴ σημαία ἐνὸς προφήτη, ἐνὸς Μαχντί, γιὰ νὰ τιμωρήσουν τοὺς ἡπιοτάτες καὶ ν' ἀποκαταστήσουν τὴ τήρηση τοῦ τελετουργικοῦ καὶ τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ νὰ ἰδιοποιηθοῦν τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀρνησίων θρησκῶν. Ἐστερα ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, βρίσκονται, φυσικά, στὴν ἴδια θέση μὲ

έξαρση υπήρχε πάντα ένα πολύ χειροπιαστό κοσμικό συμφέρον. Αυτό φάνηκε εξαιρετικά λαμπρά στην οργάνωση των Ταξοριτών της Βοημίας κάτω από την ένδοξη μνήμη του Γιάν Τσίτσκα (1), αλλά το χαρακτηριστικό αυτό κυριαρχεί σ' ολόκληρο το Μεσαίωνα, μέχρι που σιγά - σιγά εξαφανίζεται ύστερ' από τον Πόλεμο των χωρικών στη Γερμανία για ν' αναζήσει πάλι με τους εργάτες Κομμουνιστές μετά το 1830. Οι Γάλλοι επαναστάτες Κομμουνιστές και ιδιαίτερα ο Βάϊτλινγκ (2) και οι όπαδοί του, αναφέρονταν στον πρώτο Χριστιανισμό πολύ πριν πεϊ ο Ρενάν: «Αν ήθελα νά σᾶς δώσω μιὰ ιδέα των πρώτων Χριστιανικών κοινοτήτων, θά σᾶς πῶ νά ρίξετε μιὰ

τους άρνησίθρησκους: ένας νέος καθαρός τῆς πίστεως χρειάζεται, αναπαίνεται ένας καινούργιος Μαχντί και το παιγνίδι ξεκινά πάλι από την άρχή. Αυτό συνέβη με τις καταχτητικές έκστρατείες των Άφρικανών Άλμοραβιδών και Άλμοχαδών στην Ισπανία και το τελευταίου Μαχντί στο Χαρτούμ που άνέτρεφε μ' επιτυχία το Άγγλους [Οι Άλμοραβίδες ήσαν μιὰ θερμότερη φεουδαρχική δυναστεία στη Βόρεια Άφρική και Νότιο Ισπανία στο 11ο και 12ο Αίωνα. Οι Άλμοχαδοί — θερμότερη δυναστεία που άνέτρεφε τους Άλμοραβίδες και βασίλεψε το 12 και 13ο αιώνα. Ο Μαχντί του Χαρτούμ, Μωάμεθ Άχμέντ (1844 - 1885) άρχηγός τῆς εθνικής εξέγερσης των χωρικών και των νομάδων στο Άνατολικό Σουδάν (1881 - 1885) στράφηκε ενάντια στους Άγγλους και άλλους Εύρωπαίους άποικιστές. Η εξέγερση κατέληξε στην εκδίωξή τους μέχρι το 1898]. Συνέβη κατά τον ίδιο τρόπο ή ανάλογο με τις εξέγέρσεις στη Περσία και άλλες μωαμεθανικές χώρες. Όλ' αυτά τὰ κινήματα περιτύθηκαν θρησκευτική μορφή αλλά έχουν οικονομικά αίτια' όμως, ακόμα, κι' όταν ήταν νικηφόρα, επέτρεφαν στις παλιές οικονομικές συνθήκες νά υπάρχουν άθιχτες. Έτσι ή παλιά κατάσταση παραμένει άμετάβλητη και ή σύγκρουση επαναλαμβάνεται περιοδικά. Στις λαϊκές εξέγέρσεις του Χριστιανικού κόσμου, αντίθετα, ή θρησκευτική μεταμόρφωση είναι μονάχα μιὰ σημαία κι' ένα προσωπείο για επιθέσεις ενάντια στην οικονομική τάξη που έχει παλιώσει. Τέλος αυτή ανατρέπεται, καινούργια οικονομική τάξη αναπαίνεται και ο κόσμος προοδεύει [Σημ. του Ένγκελς].

(1) JAN ZIZKA (1360 - 1424) εξέχων Τσέχος στρατιωτικός και πολιτικός. Από τους άρχηγούς των Χουσιτών. Λαϊκός Τσέχος ήρωας.

(2) WILHELM WEITLING (1808 - 1871). Έξέχων άρχηγός του εργατικού κινήματος στη Γερμανία στη περίοδο του σχηματισμού του δημιουργός του ούτοπικού εξισωτικού κομμουνισμού, με στοχεία θρησκευτικών απόψεων. Το επάγγελμά του ήταν ράπτης άνδρικών ένδυμάτων.

ματιὰ στοὺς τοπικοὺς τομεῖς τῆς Διεθνoῦς Ἑργατικῆς Ἑνωσης».

Αὐτὸς ὁ Γάλλος διανοούμενος, ποὺ ἀκρωτηριάζοντας τὴν γερμανικὴ κριτικὴ τῆς Βίβλου, κατὰ τρόπο, χωρὶς προηγουμένο ἀκόμα καὶ στὴ σύγχρονη δημοσιογραφία, συνέθεσε τὸ μυθιστόρημα τῆς ἱστορίας τῆς ἐκκλησίας Ἀρχὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ (ORIGINES DU CRISTIANISME), δὲν γνωρίζει ὁ ἴδιος πόση ἀλήθεια ὑπάρχει στὰ λόγια ποὺ παραθέσαμε. Θᾶθελα νὰ δῶ τὸν παλιὸ «Διεθνή» ποὺ μπορεῖ νὰ διαβάξει, λόγῳ χάρη, τὴ λεγόμενη Δεύτερη Ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου πρὸς Κορινθίους, χωρὶς ν' ἀνοίξει πάλι παλιὰ τραύματα, τὸ λιγότερο ἀπὸ μιὰ ἄποψη. Ὁλόκληρη ἡ ἐπιστολή, ἀπὸ τὸ κεφάλαιο ὄγδος καὶ πέρα, ἀντηχεῖ τὸ αἰῶνιο, καὶ ὦ, τόσο πολὺ γνωστὸ παράπονο: LES COTISATIONS NE RENTRENT PAS — οἱ εἰσφορὲς δὲν εἰσρέουν! Πόσοι ἀπὸ τοὺς πιὸ πολὺ φλογεροὺς προπαγανδιστὲς τῆς δεκαετίας τοῦ ἐξήντα θὰ σφίγγαν μὲ συμπάθεια τὸ χέρι τοῦ συγγραφέα αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, ὅποιος κι' ἂν εἴναι, καὶ θὰ ψιθύριζαν: «Ἔτσι, λοιπόν, τὸ ἴδιο γινόταν καὶ μὲ σᾶς!». Κι' ἐμεῖς — ἦσαν λεγεῶνα Κορίνθιοι στὴν Ἑνωσὴ μας — μπορούμε νὰ ψάλλουμε ὕμνο γιὰ εἰσφορὲς ποὺ δὲν εἰσρέουν ἀλλὰ μᾶς βασάνιζαν καθὼς φτερούγιζαν φευγαλέες μπροστὰ στὰ μάτια μας. Ἦσαν τὰ περίφημα «ἐκατομύρια τῆς Διεθνoῦς»!.

Μιὰ ἀπὸ τίς καλύτερές μας πηγὲς γιὰ τοὺς πρώτους Χριστιανούς εἶναι ὁ Λουκιανὸς ἀπὸ τὰ Σαμόσατα, ὁ Βολταῖρος τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, ποὺ ἦταν ἐξίσου σκεπτικιστὴς ἀντίχρῳ σὲ κάθε εἶδος θρησκευτικῆς πρόληψης καὶ κατὰ συνέπεια δὲν εἶχε οὔτε ἐδωλολατρικοὺς θρησκευτικοὺς οὔτε πολιτικούς λόγους, νὰ μεταχειρίζεται τοὺς Χριστιανούς διαφορετικὰ ἀπὸ κάποιο ἄλλο εἶδος θρησκευτικῆς κοινότητος. Ἀντίθετα, τοὺς εἰρωνευόταν ὅλους γιὰ τίς προλήψεις τους, τόσο ἐκείνους ποὺ προσεύχονταν στὸ Δία ὅσο καὶ κείνους ποὺ προσεύχονταν στὸ Χριστό· ἀπὸ τὴ δικὴ του ρηχὴ ρασιοναλιστικὴ ἀποψη, ἓνα εἶδος πρόληψης ἦταν τόσο ἀνόητη ὅσο καὶ ἡ ἄλλη. Αὐτὸς ὁ, ὅπως κι' ἂν εἴναι, ἀμερόληπτος μάρτυρας ἱστορεῖ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ τὴν ἱστορία κάποιου τυχοδιώχτη Περεγρίνου, ποὺ τὸ ὄνομα του ἦτο Πρωτεύς, ἀπὸ τὸ Πάριον τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὅταν ἦταν νέος αὐτὸς ὁ Περεγρίνος, ἔχαμε τὴ DEBUT (πρώτη του ἐμφάνιση) στὴν Ἀρμενία διαπράττοντας μοιχεῖα. Πιάστηκε πάνω στὴ

πράξη, και λυντσαρίστηκε σύμφωνα με τὸ ἔθιμο τῆς χώρας. Στάθηκε ἀρκετὰ εὐτυχὴς πού διέφυγε καὶ ἀφοῦ στραγγάλισε τὸ πατέρα του στὸ Πάριον ἀναγκάστηκε νὰ φύγει.

«Κι' ἔτσι συνέβει» —παραθέτω ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ Σκότ— «ν' ἀκούσει κι' αὐτὸς γιὰ τὴ καταπληχτικὴ γνώση τῶν Χριστιανῶν, πού με τοὺς ἱερεῖς καὶ γραφεῖς τους, καλλιέργησε σχέσεις στὴ Παλαιστίνη. Ἔκαμε τέτοιες προόδους, σὲ πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα, ὥστε οἱ δάσκαλοί του ἦταν σὰν παιδιὰ σὲ σύγκριση μ' αὐτόν. Ἐγινε προσφῆτης πρεσβύτερος, προϊστάμενος τῆς συναγωγῆς, με λίγα λόγια, σπουδαῖος σ' ὅλα. Ἐρμήνευε τὰ γραφτά τους κι ὁ ἴδιος ἔγραψε πολυάριθμα ἔργα, ὥστε τελικὰ ὁ λαὸς εἶδε σ' αὐτὸν ἓνα ἀνώτερο ὄν, τὸν ἄφησε νὰ θεσπίζει νόμους γι' αὐτοὺς καὶ τὸν ἔκαμε ἐπόπτη του (ἐπίσκοπο) ... Γι' αὐτὸ τὸ λόγο (δηλαδή ἐπειδὴ ἦταν Χριστιανὸς) ὁ Πρωτεὺς πιάστηκε τελικὰ ἀπὸ τὶς ἀρχές καὶ ρίχτηκε στὶς φυλακές... Καθὼς ἦταν ἀλυσσοδεμένος, οἱ Χριστιανοί, πού εἶδαν στὴ σύλληψή του μιὰ μεγάλη κακοτυχιά, κάμανε ὅτι ἦταν δυνατό γιὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσουν. Ἀλλὰ δὲν πέτυχαν. Τότε τοῦ προσφέρανε, με κάθε δυνατό τρόπο, τὴ πιὸ μεγάλη φροντίδα. Πολὺ κορίσι τὴν αὐγὴ μποροῦσε κανένας νὰ δεῖ ἡλικιωμένες μητέρες, χῆρες καὶ μικρὰ ὄρφανὰ νὰ συνωσιζοῦνται στὴ πόρτα τῆς φυλακῆς του· ὁ πιὸ ἐξέχων ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς, μάλιστα, δωροδοκοῦσε τοὺς φύλακες καὶ περνοῦσε ὀλόκληρες νύχτες μαζὶ του· γευμάτιζαν μαζὶ του καὶ διάβαζαν τὰ ἱερὰ τους βιβλία μπροστά του· σύνταγμα, ὁ ἀγαπημένος Περεγρίνος» (εἶχε ἀκόμα αὐτὸ τὸ ὄνομα) «ἦταν γι' αὐτοὺς ἓνας καινούργιος Σωκράτης. Ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὶς Χριστιανικὲς κοινότητες τὸν ἐπισκέπτονταν, ἀκόμα καὶ ἀπὸ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιὰ νὰ τοῦ δόσουν χέρι βοήθειας, νὰ τὸν παρηγορήσουν καὶ νὰ καταθέσουν εὐνοϊκὰ γι' αὐτὸν στὸ δικαστήριο. Εἶναι ἀπίστευτο πόσο γρήγορα αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐνεργοῦν κάθε φορὰ πού δημιουργεῖται πρόβλημα γιὰ τὴ κοινότητά τους· ἀμέσως δὲ λογαριάζουν οὔτε κόπο οὔτε ἔξοδα. Κι' ἔτσι ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς τὸ χρημα ἔρρεε στὰ χέρια τοῦ Πελεγρίνου, ὥστε ἡ φυλακιστὴ του ἔγινε μιὰ πηγὴ μεγάλου εἰσοδήματος. Γιατὶ οἱ φτωχοὶ ἄνθρωποι εἶχαν πείσθῃ ὅτι τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ τους ἦταν ἀθάνατα καὶ ὅτι θὰ ζοῦσαν αἰώνια· γι' αὐτὸ κοροϊδεύαν τὸ θάνατο καὶ πολλοὶ τους μάλιστα θυσιάσαν θεληματικὰ τὴ ζωὴ τους. Λοιπὸν ὁ πιὸ ἐξέχων νομοθέτης

τους τούς είχε πείσει ότι όλοι τους θάπρεπε νά ήσαν άδερφοί ό ένας για τόν άλλο, άφού είχαν προσηλυτισθεΐ, δηλ., άπαρνήθηκαν τούς Έλληνικούς θεούς, όμολόγησαν πίστη στο σταυρωμένο σοφιστή και ζούσαν σύμφωνα με τίς έντολές του. Γι' αυτό περιφρονοϋν όλα τά ύλικά αγαθά χωρίς διάκριση και τά κατέχουν μαζί όλοι — διδασκαλίες πού τίς δέχθηκαν με καλή πίστη, χωρίς εκδήλωση ή άπόδειξη. Και όταν ένας ικανός λαοπλάνος γνωρίζει με ποιό τρόπο νά εκμεταλλευθεΐ τίς περιστάσεις πού παρουσιάζονται, καταφέρνει νά πλουτίσει σέ σύντομο χρονικό διάστημα και νά γελά κάτω από τά μυστάκια του μ' αυτούς τούς άφελείς. Για τά υπόλοιπα, ό Περεγκρίνος, έλευθερώθηκε από εκείνον πού ήταν έπαρχος στή Συρία».

Ύστερα, από λίγες περιπέτειες, «Ο ευήπόληττός μας άνθρωπος ξεκίνησε για δεύτερη φορά» (άπό τό Πάριον «για τίς περιηγήσεις του, ή καλή διάθεση των Χριστιανών τόν συμπαραστάθηκε σέ χρημα στο ταξίδι του: τόν φρόντισαν στίς ανάγκες του παντού και ποτέ δέν τόν άφησαν νά υποφέρει καμμιά έλλειψη. Τόν τρέφανε για κάμποσο χρόνο στο ταξίδι του. Άλλά τότε, όταν παραβίασε και τούς νόμους των Χριστιανών —νομίζω ότι τόν πιάσανε νά τρώει άπαγορευμένη τροφή— τόν άφόρισαν από τή κοινότητά τους».

Πόσες αναμνήσεις τής νεότητάς μου, δέν μου ήρθαν στή μνήμη, καθώς διάβαζα τή περικοπή αυτή από τό Λουκιανό! Πρώτη απ' όλες ό «προφήτης Άλμπρεχτ», πού από τό 1840 περίπου, λήστευε κυριολεκτικά τίς κομμουνιστικές κοινότητες του Βάιτλιγκ στήν Έλβετία για κάμποσα χρόνια — ένας ψηλός δυνατός άνδρας, με μιá μακρυά γενειάδα πού περιπλανιόταν με τά πόδια σ' δάκερη τήν Έλβετία και μάζευε άχροατήριο για τό μυστηριώδες καινούργιο του Ευαγγέλιο άπελευθέρωσης του κόσμου, αλλά πού, στο κάτω - κάτω, φαίνεται πώς ήταν ένας άνεχτά ακίνδυνος άπατεώνας και πέθανε γρήγορα. Ύστερα ό όχι και τόσο ακίνδυνος διάδοχός του, «ό δόκτορας» Τζώρτζ Κούλμαν από τό Χολστάϊν, πού εκμεταλλεύθηκε τό χρόνο τής φυλάκισης του Βάιτλιγκ, για νά προσηλυτίσει τίς κοινότητες τής Γαλλικής Έλβετίας στο δικό του Ευαγγέλιο και για κάμποσο χρόνο, με τέτοια έπιτυχία, ώστε παγίδευσε ακόμα και τόν Αβγουστο Μπέκερ, πάρα πολύ πιό έξυπνο, αλλά κι' επίσης τό πιό μεγάλο άχρηστο, άνάμεσά τους. Αυτός ό Κούλμαν συνήθιζε νά τούς δγάζει διδαχτικούς λόγους, πού δημοσιεύθηκαν στή Γενεύη

τὸ 1845, μὲ τὸν τίτλο, Ὁ Καινούργιος Κόσμος, ἢ Βασιλεία τοῦ Πνεύματος πάνω στὴ Γῆ. Προκήρυξη. Στὴν εἰσαγωγή, γραμμένη ἀπὸ τοὺς ὑποστηρικτὲς του (πιθανὰ τὸν Αὐγουστο Μπέκερ) διαβάζουμε:

«Ἐκεῖνο πού μᾶς χρειαζόταν ἦταν ἓνας ἄνθρωπος πού στὰ χεῖλη του θάβρισκαν ἔκφραση ὅλα μας τὰ δεινὰ κι' ὅλοι οἱ πῆθοι κι' οἱ ἐλπίδες μας, μὲ μιὰ λέξη, κάθε τι πού ἐνδιαφέρει πῶς βαθεῖα τὴν ἐποχὴ μας... Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, πού περίμενε ἡ ἐποχὴ μας, ἦρθε. Εἶναι ὁ δόκτορας Τζώρτζ Κούλμαν, ἀπὸ τὸ Χολσάιν. Ἐμφανίστηκε μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ καινούργιου κόσμου ἢ τὸ βασίλειο τοῦ πνεύματος στὴν πραγματικότητα».

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι αὐτὴ ἡ διδασκαλία γιὰ τὸν καινούργιο κόσμο δὲν ἦταν τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν πῶς κοινὲς αἰσθηματικὲς ἀνοησίες πού ἀποδιδόταν μὲ μισοδιθλικὲς ἐκφράσεις κατὰ Λαμεννὲ καὶ πού ἀπαγγελοῦνταν μὲ προφητικὴ ἔκφραση. Ὅμως αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε τοὺς ἀγαθοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Βαίτλινγκ νὰ μεταφέρουν στοὺς ὧμους τοὺς τὸν κατεργάρη, ὅπως ἔκαναν κάποτε γιὰ τὸν Περεγγίνο οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀσίας. Αὐτοὶ πού ἦσαν κατὰ τὰ ἄλλα ἀρχιδιμοκράτες καὶ ἄκρα ἰσοπεδωτὲς μέχρι τὸ σημεῖο, νὰ τρέφουν ἀξερύζωτη ὑποψία ἐναντίον σὲ κάθε δάσκαλο, δημοσιογράφο καὶ γενικά κάθε ἄνθρωπο πού δὲν ἦταν χειρόνακτας ἐργάτης, σὰν «διαδασμένο» πού ἦταν ἕτοιμος νὰ τοὺς ἐκμεταλλεῖται, ἀφέθηκαν νὰ πεισθοῦν ἀπὸ τὸ μελοδραματικὰ στολισμένο Κούλμαν, ὅτι στὸν «Καινούργιο Κόσμο» θὰ ἦταν ὁ πῶς σοφὸς ἀπ' ὅλους, στὴν πραγματικότητά ὁ Κούλμαν πού θὰ ρύθμιζε τὴ διανομὴ τῶν ἀπολαύσεων καὶ πῶς, κατὰ συνέπεια, ἀκόμα καὶ τότε, στὸ Παλιὸ Κόσμο, οἱ μαθητὲς ὀφείλανε νὰ τοῦ κουβαλοῦν πληθὺς ἀπολαύσεις ἐνῶ ἐκεῖνοι θάπρεπε νὰ μένουν ἱκανοποιημένοι μὲ ψίχουλα. Ἔτσι ὁ Περεγγίνος - Κούλμαν ἐξῆρσε μιὰ θαυμασία ζωὴ ἀπόλαυσης σὲ βάρος τῆς κοινότητος — ὅσο κράτησε. Φυσικά, δὲ κράτησε πολὺ χρόνον· οἱ ψίθυροι ὅσων ἀμφιβάλλανε καὶ ὅσων δὲν πιστεύανε καὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς δίωξης ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση θέσανε τέρμα στὴ «Βασιλεία τοῦ Πνεύματος» στὴ Λωζάνη καὶ ὁ Κούλμαν ἐξαφανίστηκε.

Ὅλοι ὅσοι γινώρισαν ἀπὸ πείρα τὸ εὐρωπαϊκὸ ἐργατικὸ κίνημα στὴς ἀρχές του, θὰ θυμοῦνται πληθὺς ὅμοια παραδείγματα. Σήμερα τέτοιες ἀκραῖες περιπτώσεις, τὸ λιγότερον στὰ μεγάλα κέντρα, εἶναι

αδύνατο νά παρουσιαστούν· ἀλλὰ σὲ ἀπομακρυσμένες περιοχὲς ὅπου
 τὸ κίνημα κατάχτησε καινούργιο ἔδαφος, ἓνας μικρὸς Περιεγρί-
 νος αὐτοῦ τοῦ εἶδους, μπορεῖ ἀκόμα νά ὑπολογίξει σὲ μιὰ πρόσκαι-
 ρη περιορισμένη ἐπιτυχία. Καὶ ἀκριβῶς ὅπως ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ δὲν
 ἔχουν τίποτε νά περιμένουν ἀπὸ τὸν ἐπίσημο κόσμον ἢ φτάσανε στὸ
 τέρμα τῆς ἀντοχῆς τους μ' αὐτὸν — ἀντίπαλοι τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὑ-
 ποστηριχτὲς τῆς λιτότητας, χορτοφάγοι, ἀντίπαλοι τῆς ζωτομίας,
 φυσικοθεραπευτὲς, κήρυκες τῆς ἐλεύθερης κοινότητος, ποὺ οἱ κοι-
 νότητές τους διαλύθηκαν, συγγραφεῖς καινούργιων θεωριῶν γιὰ τὴ
 καταγωγή τοῦ σύμπαντος, ἀποτυχημένοι ἢ ἄτυχοι ἐφευρέτες, θύμα-
 τα πραγματικῆς ἢ φανταστικῆς ἀδικίας ποὺ προσδιορίζονται «ἄ-
 χρηστοὶ δικολάβοι» ἀπὸ τὴ γραφειοκρατία, τίμοι· τρελλοὶ ἢ ἀνέν-
 τιμοι ἀπατεῶνες — ὅλοι περικυκλώνουν τὰ ἐργατικά κόμματα σ' ὁ-
 λες τὶς χῶρες — τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τοὺς πρῶτους Χριστιανοὺς. "Ο-
 λα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀφέθηκαν ἐλεύθερα, δηλαδὴ ἐλεύθερα χωρὶς
 δουλειά, ἀπὸ τὴ διάλυση τοῦ παλίου κόσμου ἤρθαν τὸ ἓνα ὕστερ'
 ἀπὸ τὸ ἄλλο στὴ τροχιά τοῦ Χριστιανισμοῦ σὰν τὸ μόνο στοιχεῖο
 ποὺ ἀντιστεκόταν σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία τῆς διάλυσης — γιὰ τὸν ἀ-
 ποκλειστικὸ λόγο ὅτι ἦταν τὸ ἀναγκαῖο προῖον αὐτῆς τῆς διαδικα-
 σίας — καὶ πῶς κατὰ συνέπεια διατηρόνταν καὶ μεγάλωνε ἐνῶ ὅλα
 τὰ ἄλλα στοιχεῖα δὲν ἦσαν παρὰ ἐφήμερες πεταλοῦδες. Δὲν ὑπῆρ-
 χε κανένας φανατισμὸς, καμμιά τρέλλα, καμμιά μηχανορραφία ποὺ
 νά μὴν εἶχε συγκεντρωθεῖ στὶς νεαρὲς Χριστιανικὲς κοινότητες καὶ
 τὸ λιγότερο γιὰ κάμποσο χρόνον καὶ σὲ ἀπομονωμένες θέσεις νά μὴ
 βρίσκανε προσεχτικὰ αὐτιά καὶ πρόθυμους πιστοὺς. Καὶ σὰν τὶς πρῶ-
 τες μας κομμουνιστικὲς ἐργατικὲς ἐνώσεις καὶ οἱ πρῶτοι Χριστια-
 νοὶ δέχονταν, μὲ τέτοια, χωρὶς προηγούμενο, εὐπιστία καθετὶ ποὺ
 ταίριαζε στὸ σκοπὸ τους, ὥστε δὲν εἴμαστε κὰν βέβαιοι πῶς αὐτὴ ἡ
 ἐκείνη ἢ περικοπὴ ἀπὸ τὰ «πολυάριθμα ἔργα» ποὺ ὁ Περιεγρίνος
 ἔγραψε γιὰ τὸ Χριστιανισμὸ νά μὴ πέρασε στὴ Νέα Διαθήκη.

II

Ἡ γερμανικὴ κριτικὴ γιὰ τὴ Βίβλο, ἡ μόνη μέχρι σήμερα ἐπι-
 στημονικὴ βάση τῆς γνώσης μας γιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ πρώτου Χρι-
 στιανισμοῦ, ἀκολούθησε διπλῇ τάσῃ.

Ἡ πρώτη τάση ἦταν ἐκείνη τῆς Σχολῆς τῆς Τυδύγγης, δπου, πρέπει νὰ συμπεριληφθεῖ, μὲ πλατεῖα ἔννοια καὶ ὁ Ντ. Φ. Στράους. Στὴ κριτικὴ ἔρευνα, προχωρεῖ μέχρι τὸ σημεῖο ποὺ μπορεῖ νὰ φτάσει μιὰ θεολογικὴ σχολή. Δέχεται· ὅτι τὰ τέσσερα Εὐαγγέλια, δὲν εἶναι ἀφηγήσεις ἀπὸ αὐτόπτες μάρτυρες, ἀλλὰ μονάχα μεταγενέστερες διασκευὲς γραφτῶν ποὺ χάθηκαν· ὅτι ἔχει περισσότερες ἀπὸ τέσσερεις Ἐπιστολὲς ποὺ ἀποδίδονται στὸν ἀπόστολο Παῦλο, εἶναι αὐθεντικὲς, κ.λπ. Διαγράφει ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς ἀφηγήσεις ὅλα τὰ θαύματα καὶ τὶς ἀντιφάσεις, ποὺ τὶς θεωρεῖ σὰν ἀπαράδεχτες· ἀλλὰ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα προσπαθεῖ «νὰ σώσει αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ σωθεῖ» καὶ κατὰ συνέπεια ἡ φύση τῆς, σὰν θεολογικῆς σχολῆς, εἶναι πολὺ φανερὴ. Ἔτσι βοήθησε τὸν Ρενάν, ποὺ στηρίζεται πάρα πολὺ πάνω σ' αὐτήν, νὰ «σώσει» ἀκόμα πιὸ πολλά, ἐφαρμόζοντας τὴν ἴδια μέθοδο καί, πρόσθετα, νὰ προσπαθήσει νὰ μᾶς ἐπιβάλλει σὰν ἱστορικὰ αὐθεντικὲς πολλὲς ἀφηγήσεις τῆς Νέας Διαθήκης ποὺ εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀμφίβολες καί, παραπέρα, πλῆθος ἄλλων μύθων γιὰ τοὺς μάρτυρες. Ὅπως κι' ἂν εἶναι, ὅλα ὅσα ἀπορρίπτει ἡ Σχολὴ τῆς Τυδύγγης σὰν μὴ ἱστορικὰ ἢ σὰν ἀπόκρυφα μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν σὰν σθησιμένα ὀριστικὰ γιὰ τὴν ἐπιστήμη.

Ἡ ἄλλη τάση ἔχει μονάχα ἓνα ἐκπρόσωπο — τὸν Μπροῦνο Μπάουερ. Ἡ μεγαλύτερη ὑπηρεσία του στέκεται ὅχι ἀπλῶς ὅτι ὑπόβαλλε σὲ ἀνελέτητη κριτικὴ τὰ Εὐαγγέλια καὶ τὶς Ἐπιστολὲς τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ στὸ ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ ἀνέλαβε σοβαρὰ μιὰ ἔρευνα ὅχι μονάχα γιὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ καὶ Ἑλληνοαλεξανδρινὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ καθαρὰ Ἑλληνικὰ καὶ Ἑλληνορωμαϊκὰ στοιχεῖα ποὺ πρῶτα ἄνοιξαν στὸ Χριστιανισμὸ τὸ δρόμο τῆς παγκόσμιας θρησκείας. Ὁ θρύλος ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐμφανίστηκε ἔτοιμος καὶ πλήρης στὴν Ἰουδαία καί, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, κατὰκτησε τὸν κόσμον μὲ τὸ δόγμα του καθορισμένο ἤδη στὰ κύρια σημεῖα του καὶ τὴν ἠθικὴ του, δὲ μπόρεσε νὰ ὑποστηριχθεῖ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μπάουερ· μπορεῖ νὰ ἐξακολουθεῖ νὰ φυτοζωεῖ μονάχα στίς θεολογικὲς πανεπιστημιακὲς σχολὰς καὶ μ' ἀνθρώπους ποὺ θέλουν «νὰ κρατοῦν τὴ θρησκεία ζωντανή γιὰ τὸ λαὸ» ἀκόμα καὶ σὲ βάρος τῆς ἐπιστήμης. Ἡ τεραστία ἐπίδραση ποὺ εἶχε ἡ Φιλωνικὴ Σχολὴ τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ ἡ Ἑλληνορωμαϊκὴ κοινὴ φιλοσοφία — ἡ Πλατωνικὴ καὶ κύρια ἡ Στωϊκὴ — στὸ Χριστιανισμὸ, ποὺ ἐγίνε ἡ κρατι-

κή θρησκεία μέ τόν Κωνσταντῖνο, πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχει προσδιοριστεῖ σέ λεπτομέρειες, ἀλλὰ ἡ ὕπαρξή της ἀποδείχτηκε καί αὐτὸ κατὰ κύριο λόγο εἶναι ἐπίτευγμα τοῦ Μπροῦνο Μπάουερ: θεμελίωσε τὴν ἀπόδειξη ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἰσάχθηκε ἀπὸ τὰ ἔξω —ἀπὸ τὴν Ἰουδαία— στὸν Ἑλληνορωμαϊκὸ κόσμον καὶ ἐπεβλήθη σ' αὐτόν, ἀλλὰ πῶς, τὸ λιγότερον στὴ κοσμοθρησκευτικῇ του μορφῇ, εἶναι προῖον αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ὁ Μπάουερ, φυσικά, σὰν ὁλοὺς ἐκείνους ποὺ πολεμοῦν ἐνάντια στὶς βαθειοριζωμένες προλήψεις, ξεπέρασε τὸ σκοπὸ σ' αὐτὸ τὸ ἔργον. Γιά νὰ καθορίσει καὶ ἀπὸ φιλολογικὲς πηγές, τὴν ἐπίδραση τοῦ Φίλωνος καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Σενέκα, στὸν ἀναφαινόμενον Χριστιανισμό καὶ ν' ἀποδείξει τοὺς συγγραφεῖς τῆς Νέας Διαθήκης τυπικά σὰν ἀπόλυτα λογοκλόπους αὐτῶν τῶν φιλοσόφων, ἔπρεπε νὰ τοποθετήσῃ τὴν ἐμφάνιση τῆς καινούργιας θρησκείας μισὸ αἰῶνα, περίπου, ἀργότερα, ν' ἀπορρίψῃ τίς ἀντίθετες ἀφηγήσεις τῶν Ρωμαίων ἱστορικῶν καὶ νὰ πάρῃ πλατείες ἐλευθερίες μέ τὴν ἱστοριογραφία γενικά. Σύμφωνα μέ τὸν Μπάουερ, ὁ Χριστιανισμὸς, σὰν Χριστιανισμὸς ἐμφανίζεται μονάχα τὴν ἐποχὴ τῶν Φλαβίων, ἡ φιλολογία τῆς Νέας Διαθήκης μονάχα τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀδριανοῦ, τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου.

Σὰν ἀποτέλεσμα, οἱ ἀφηγήσεις τῆς Νέας Διαθήκης γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς μαθητὲς του στεροῦνται, γιὰ τὸν Μπάουερ, κάθε ἱστορικοῦ δάθους: οἱ ἀφηγήσεις αὐτὲς διαλύονται σὲ θρύλους ὅπου οἱ φάσεις τῆς ἐσωτερικῆς ἐξέλιξης καὶ τῶν ἠθικῶν ἀγώνων τῶν πρώτων κοινοτήτων μεταφέρονται σὲ περισσότερο ἢ λιγότερον πλασματικὰ πρόσωπα. Κατὰ τὸν Μπάουερ, ὁ τόπος γέννησης τῆς καινούργιας θρησκείας, δὲν εἶναι οὔτε ἡ Γαλιλαία οὔτε καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Ρώμη.

Ἄν, κατὰ συνέπεια, ἡ σχολὴ τῆς Τυβίγγης, μᾶς παρουσιάζει στὰ ὑπολείματα τῆς Νέας Διαθήκης ἱστορίες καὶ φιλολογία ποὺ ἀφησε ἄθικτον τὸ μέγιστον ἀνώτατον ὅριον ἀπ' ὅ,τι ἡ ἐπιστήμη σήμερον μπορεῖ ἀκόμα νὰ δεχθεῖ σὰν συζητήσιμον, ὁ Μπροῦνο Μπάουερ μᾶς παρουσιάζει τὸ μέγιστον ἀπ' ὅ,τι μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ. Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια θρίσκεται ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ δυὸ ἄκρα. Τὸ ἂν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ ὀριστεῖ μέ τὰ μέσα, ποὺ ἔχομε σήμερον στὴ διάθεσή μας, εἶναι πάλιν ἀμφίβολον. Καινούργιες ἀνακαλύψεις, ἰδι-

αίτερα στη Ρώμη, στην Ἀνατολή, καὶ πάν' ἀπ' ὅλα στὴν Αἴγυπτο, θὰ συμβάλλουν πρὸς πολὺ σ' αὐτὸ ἀπὸ κάθε κριτική.

Ἀλλὰ ἔχουμε στὴ Νέα Διαθήκη ἓνα μοναδικὸ βιβλίον, ποὺ ὁ γράβωνος τῆς συγγραφῆς του μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ μὲ διαφορὰ λίγων μῆνες, ποὺ πρέπει νὰ γράφτηκε ἀνάμεσα στὸν Ἰούνη τοῦ '67 καὶ τὸν Ἰανουάριο ἢ Ἀπρίλη τοῦ '68· ἓνα βιβλίον, ποὺ κατὰ συνέπεια, ἀνῆκε στὴν ἴδια τὴν ἀρχὴ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς καὶ ἀντανακλᾷ μὲ τὴν πρὸ ἀπλοϊκὴ πιστότητα καὶ στὴν ἀντίστοιχη ἰδιωματικὴ γλῶσσα τὶς ἰδέες τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸ τὸ βιβλίον, συνεπῶς, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι μιὰ πάρα πολὺ πρὸ σημαντικὴ πηγὴ, γιὰ νὰ καθορίσουμε τί ἦταν πραγματικὰ ὁ πρῶτος Χριστιανισμός, ἀπ' ὅσο ἡ ὑπόλοιπη Νέα Διαθήκη, ποὺ, στὴν παρούσα μορφή της, εἶναι πολὺ ὑστερότερης χρονολογίας. Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τὸ λεγόμενο Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸ, φαινομενικὰ τὸ πρὸ σκοτεινὸ βιβλίον σ' ὁλόκληρῃ τῇ Βίβλῳ, παρ' ὅλ' αὐτὰ εἶναι σήμερα, χάρις στὴ γερμανικὴ κριτικὴ, τὸ πρὸ κατανοητὸ καὶ πρὸ σαφές, θὰ δώσω στοὺς ἀναγνώστες μου, μιὰ ἀνάλυσή του.

Ἀρκεῖ νὰ ρίξει κανεὶς μιὰ ματιὰ σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον γιὰ νὰ πεισθεῖ γιὰ τὴ κατάστασι τῆς μεγάλῃς ἑξαψῆς ὄχι μονάχα τοῦ συγγραφέα, ἀλλὰ καὶ τοῦ «κοινωνικοῦ περιβάλλοντος» ποὺ ἐκινεῖτο. Ἡ «Ἀποκάλυψή» μας, δὲν εἶναι ἡ μόνον τοῦ εἰδους της καὶ τῆς ἐποχῆς της. Ἀπὸ τὸ ἔτος 164 πρὸ τῆς δικτῆς μας χρονολογίας, ὅταν γράφτηκε τὸ λεγόμενο βιβλίον τοῦ Δανιήλ, τὸ πρῶτον ποὺ ἔφτασε μέχρι ἡμᾶς, μέχρι τὸ 250 τῆς δικτῆς μας χρονολογίας, τὴ πιθανὴ χρονολογία τῆς Κ α ρ μ ε ν τοῦ Κομοδιανοῦ (1), ὁ Ρενὰν μέτρησε ὅχι λιγότερες ἀπὸ δεκαπέντε ἐκτεταμένες κλασσικὲς «Ἀποκαλύψεις», χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται οἱ μεταγενέστερες ἀπομνήσεις (ἀναφέρω τὸν Ρενὰν γιατί τὸ βιβλίον του εἶναι ἐπίσης τὸ πρὸ πολὺ γνωστὸ στοὺς μὴ εἰδικούς καὶ τὸ περισσότερο προσιτὸ). Ἦταν μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἀκόμα καὶ στὴ Ρώμη καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀκόμα περισσότερο στὴ Μικρὰ Ἀσία, Συρία καὶ Αἴγυπτο, ἓνα ἀπόλυτον στερημένον κριτικοῦ πνεύματος μῦγμα ἀπὸ τὶς πρὸ χονδροειδεῖς προκα-

(1) Ἀναφορά πρὸς CARMEN APOLOGETICUM ADVERSUS IUDAEOS ET GEUTES (Ἀπολογητικὸς ὕμνος ἐναντία στοὺς Ἰουδαίους καὶ Εἰθιολάτρες) τοῦ COMMODIAN (III αἰῶνας μ.Χ.) λατίνου Χριστιανοῦ ποιητῆ.

ταλήψεις τῶν πιδ διαφορετικῶν λαῶν γινόνταν δεχτὸ χωρὶς διάκριση καὶ συμπληρωνόνταν ἀπὸ εὐσεβῇ ἐξαπάτηση καὶ ἀπόλυτο τσαρλατανισμό· μιὰ ἐποχὴ θπου θαύματα, ἐκστασιασμοί, δράματα, ἐμφανίσεις, μαντική, ἀλχημεία, καθόδαρα (1) καὶ ἄλλες μυστικὲς μαγεῖτες παίζανε ἓνα πρωτεύοντα ρόλο. Σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα, καί, πρόσθετα, ἀνάμεσα σὲ μιὰ τάξη ἀνθρώπων ποὺ ἦσαν περισσότερο πρόθυμοι ἀπὸ ἄλλους νὰ πιστεύουν σ' αὐτὲς τὶς ὑπερφυσικὲς φαντασίες, ἀναφάνηκε ὁ Χριστιανισμός. Μήπως οἱ Χριστιανοὶ γνωστοί στὴν Αἴγυπτο στὴ διάρκεια τοῦ δευτέρου αἰῶνα τῆς ἐποχῆς μας δὲν καταπιάνονταν ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν ἀλχημεία καὶ δὲν ἐμπασαν ἀλχημιστικὲς ἔννοιες στὶς διδασκαλίες τους, ὅπως, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἀποδεικνύουν καὶ τὰ ντοκουμέντα τῶν παπύρων Λέυντεν. Καὶ οἱ Χαλδαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι MATHEMATICI (μαθηματικοί), πού, σύμφωνα μὲ τὸν Τάκιτο, ἐξορίστηκαν δυὸ φορές ἀπὸ τὴν Ρώμη, γιὰ μαγεῖα, τὴ μιὰ φορὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Κλαύδιου, καὶ ξανά τὴν ἐποχὴ τοῦ Βιτέλλιου μήπως δὲν ἐφαρμόζανε τὸ εἶδος τῆς γεωμετρίας ποὺ θὰ θροῦμε στὴ βάση τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ Ἰωάννη.

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε καὶ κάτι ἄλλο. "Ὅλες οἱ ἀποκαλύψεις οἰκειοποιοῦνται τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαπατοῦν τοὺς ἀναγνώστες τους. "Ὅχι μονάχα γράφτηκαν, κατὰ κανόνα, ἀπὸ δλότελα διαφορετικούς ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς δῆθεν συγγραφεῖς τους, καὶ πιδ πολὺ ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ζήσανε πολὺ ἀργότερα, παράδειγμα τὸ βιβλίο τοῦ Δανιήλ, τὸ βιβλίο τοῦ Ἐνώχ, οἱ Ἀποκαλύψεις τοῦ Ἐξρα, τοῦ Μπαρούχ, τοῦ Ἰούδα, κ.λ.π. καὶ τὰ Σιβυλλικά βιβλία, ἀλλὰ, καθόσον ἀφορᾷ στὸ βασικό τους περιεχόμενο, προφητεύουν μονάχα πράγματα ποὺ ἔχουν γίνεῖ ἤδη πολὺ καιρὸ πρῶτύτερα καὶ ἦσαν πάρα πολὺ γνωστὰ στὸ πραγματικὸ συγγραφέα. Ἔτσι τὸ ἔτος 164, λίγο ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀντίοχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, ὁ συγγραφέας τοῦ Βιβλίου τοῦ Δανιήλ, ποὺ ὑποτίθεται δτι ἔζησε τὰ χρόνια τοῦ Ναβουχοδονόσορα, προφητεύει τὴν ἀνοδο καὶ πτώση τῆς Περσικῆς καὶ Μακεδονικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, μὲ τὸ σκοπὸ ν' ἀποδείξει μ' αὐτὰ πῶς ἔχει τὸ χάρισμα τῆς προφητείας, γιὰ νὰ προετοιμάσει τὸν ἀναγνώ-

(1) CABBALA μιὰ μυστικὴ θρησκευτικὴ διδασκαλία συνδεδεμένη μὲ τὴν μαγεῖα ποὺ ἦταν διαδεδομένη ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους.

(2) Γ ν ω σ τ ι κ ο ῖ, θρησκευτικὴ μυστικιστικὴ τάση τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ· ἀντιδραστικὴ ἐκλεχτικὴ τάση στὴ φιλοσοφία.

στη νά δεχθεί τήν τελική προφητεία ὅτι ὁ λαός τοῦ Ἰσραὴλ θά ξεπεράσει ὅλες τίς δυσκολίες καί θά νικήσει τελικά. Ἄν, κατὰ συνέπεια, ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη ἦταν πραγματικά τὸ ἔργο τοῦ ἀναφερόμενου συγγραφέα του, θά ἦταν ἡ μόνη ἐξαίρεση ἀνάμεσα στήν ἀποκαλυπτική φιλολογία.

Ὁ Ἰωάννης πού ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι ὁ συγγραφέας ἦταν, ὅπως κι' ἂν ἔχει, διακεκριμένη προσωπικότητα ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς τῆς Μικρῆς Ἀσίας. Αὐτὸ συμπεραίνεται ἀπὸ τὸν τόνο τοῦ μηνύματος στίς ἑπτὰ ἐκκλησίες. Ἴσως ἦταν ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, πού, ὡστόσο, ἡ ἱστορική του ὕπαρξη, δὲν εἶναι δόλοτελα βεβαιωμένη, ἀλλὰ εἶναι πολὺ πιθανή. Ἄν αὐτὸς ὁ ἀπόστολος ἦταν πραγματικά ὁ συγγραφέας, τόσο τὸ καλύτερο, γιὰ τὴν ἀποψή μας. Αὐτὴ θά ἦταν ἡ καλύτερη ἀπόδειξη ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς αὐτοῦ τοῦ βιβλίου εἶναι πραγματικά ὁ γνήσιος πρῶτος Χριστιανισμὸς. Ἀς σημειώσουμε, κατὰ παρέκβαση, ὅτι, φαινομενικά, ἡ Ἀποκάλυψη δὲν γράφτηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο συγγραφέα πού ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιο καί τίς τρεῖς Ἐπιστολές πού ἀποδίδονται ἐπίσης στὸν Ἰωάννη.

Ἡ Ἀποκάλυψη ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ σειρά ὁραμάτων. Στὸ πρῶτο ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται μὲ ἀμφίση ἀρχιερέα, ἔρχεται στὴ μέση ἑπτὰ λυχνιῶν πού ἀντιπροσωπεύουν τίς ἑπτὰ ἐκκλησίες τῆς Ἀσίας καί ὑπαγορεύει στὸν «Ἰωάννη» μηνύματα στοὺς ἑπτὰ «ἀγγέλους» αὐτῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ ἀπὸ τὴν πρώτη ἀρχὴ βλέπουμε πλέρια τὴ διαφορά ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ Χριστιανισμὸ καί τὴ παγκόσμια θρησκεία τοῦ Κωνσταντίνου πού διατυπώθηκε ἀπὸ τὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας. Ἡ Ἀγία Τριάδα δὲν εἶναι μονάχα ἄγνωστη, εἶναι μάλιστα ἀπίθανη. Ἀντὶ τοῦ ἐν ὁ ς Ἀγίου Πνεύματος τῆς τελευταίας, ἐδῶ ἔχουμε τὰ «ἐ φ τ ἂ π ν ε ὑ μ α τ α τ ο ὺ Θε ο ὺ», ὅπως τὰ ἐρμηνεύει ὁ Ραββὶ ἀπὸ τὸν Ἰσααί (XI, 2). Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος τὸ ἄ λ φ α καί τὸ ὦ μ έ γ α, ἀλλὰ σὲ καίμια περίπτωσι δ ἴδιος ὁ Θεὸς ἢ ἴσος στὸ Θεό, ἀλλὰ ἀντίθετα, «ἡ ἀρχὴ τῆς δ η μ ι ο υ ρ γ ί α ς τοῦ Θεοῦ», συνεπῶς ἡ ἐκπόρευσι τοῦ Θεοῦ, πού ὑπῆρχε ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα ἀλλὰ ὑποτελὴς στὸ Θεό, ὅπως τὰ προαναφερθέντα ἑπτὰ πνεύματα. Στὸ κεφάλαιο 15, παρ. 3, οἱ μάρτυρες στὸν οὐρανὸ τραγουδοῦν «τὴν ὁδὴν τοῦ Μωυσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καί τὴν ὁδὴν τοῦ Ἀρνίου» δοξολογώντας τὸ Θεό. Συνεπῶς ὁ Χριστὸς

ἐδῶ παρουσιάζεται ὅχι μονάχα σὰν ὑποτεταγμένος στὸ Θεό ἀλλὰ καὶ ἀκόμα, ἀπὸ κάποια ἀποψη, ἴσως μὲ τὸ Μωϋσῆ. Ὁ Χριστὸς σταυρώνεται στὴν Ἱερουσαλήμ (XI, 8) ἀλλὰ ἀνασταίνεται πάλι (I, 5, 18)· εἶναι «τὸ Ἀρνίον» ποὺ θυσιάστηκε γιὰ τὶς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου καὶ ποὺ μὲ τὸ αἷμα του ὁ πιστὸς ὅποια γλῶσσα καὶ ἂν μιλεῖ καὶ σὲ ὅποιο ἔθνος καὶ ἂν ἀνήκει λυτρώθηκε στὸ Θεό. Ἐδῶ συναντοῦμε τὴ βασικὴ ἰδέα ποὺ βοήθησε τὸ πρῶτο Χριστιανισμὸ νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ παγκόσμια θρησκεία. Ὅλες οἱ Σημιτικὲς καὶ Εὐρωπαϊκὲς θρησκείες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς συμμερίζονταν τὴν ἀποψη ὅτι οἱ θεοὶ ποὺ προσβάλλονταν ἀπὸ τὶς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου μπορούσαν νὰ ἐξευμενισθοῦν μὲ θυσία· ἡ πρώτη ἐπαναστατικὴ βασικὴ ἰδέα (παρμένη ἀπὸ τὴ σχολὴ τοῦ Φίλωνα) στὸ Χριστιανισμό, ἦταν πὼς μὲ τὴ μοναδικὴ μεγάλη θεληματικὴ θυσία ἐνὸς μεσάζοντα ἢ ἁμαρτία ὅλων τῶν αἰώνων καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων πληρωνόταν μιὰ γιὰ πάντα — ὅσον ἀφορᾷ τὸ πιστό. Ἔτσι ἡ ἀνάγκη γιὰ παρὰ πέρα θυσίες ἐξαφανιζόταν καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἡ βάση γιὰ πλῆθος θρησκευτικῶν τελετουργιῶν: ἀλλὰ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τελετουργίες ποὺ δυσκόλευαν ἢ ἀπαγόρευαν τὴν ἐπαφὴ μὲ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ἦταν ὁ πρῶτος ὁρος μιᾶς παγκόσμιας θρησκείας. Παρ' ὅλ' αὐτὰ ἡ συνήθεια τῆς θυσίας ἦταν τόσο βαθειὰ ριζομένη στὰ ἔθιμα τῶν λαῶν ὥστε ὁ Καθολικισμὸς — ποὺ δανείστηκε τόσα πολλὰ ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρεία — ὄρθηκε πρόσπορο νὰ προσαρμοσθεῖ στὸ γεγονὸς αὐτὸ μὲ τὴν εἰσαγωγὴ τὸ λιγότερο τῆς συμβολικῆς θυσίας τῆς λειτουργίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ δὲν ὑπάρχει κανένα ἀπόλυτα ἴχνος τοῦ δόγματος τοῦ πρωταρχικοῦ ἁμαρτήματος στὸ βιβλίον μας.

Ἀλλὰ τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ σ' αὐτὰ τὰ μηνύματα, ὅπως καὶ σ' ὁλόκληρο τὸ βιβλίον εἶναι ὅτι ποτὲ καὶ πουθενὰ δὲν συμβαίνει, ὁ συγγραφέας, ν' ἀναφέρεται στὸν ἑαυτὸ του καὶ τοὺς ὁμοπίστους τοὺς μὲ ἄλλο ὄνομα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὄνομα Ἰ ο υ δ α ῖ ο ι. Ὁ Ἰωάννης κατηγορεῖ τὰ μέλη τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Φιλαδελφείας ποὺ ἐξαπολύει ἐναντίον τοὺς κερυνοὺς «ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ» καὶ γιὰ τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας τῆς Περγᾶμου λέγει: ὅτι κρατοῦν τὴ διδασκαλίαν τοῦ Βαλαάμ ποὺ τὴν ἐδίδαξε ὁ Βαλάκ «βαλεῖν σκάνδαλον ἐ ν ὡ π ι ο ν τ ὶ ν υ ἱ ὶ ν Ἰ-

σ ρ α ή λ, φαγεῖν εἰδωλόθута καὶ πορνεῦσαι». Ἐδῶ, κατὰ συνέπεια δὲν ἔχουμε μιὰ περίπτωση συνειδητῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ ἀνθρώπων πού λένε ὅτι εἶναι Ἰουδαῖοι. Βέβαια, ὁ Ἰουδαϊσμός τους εἶναι μιὰ καινούργια φάση ἐξέλιξης τοῦ παλιότερου, ἀλλὰ γι' αὐτὸν ἀκριδῶς τὸ λόγο εἶναι ὁ μοναδικὰ ἀληθινός. Ἐδῶ, ὅταν οἱ ἄγιοι ἐμφανίστηκαν μπροστὰ στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ, ἦρθαν πρῶτα 144.000 Ἰουδαῖοι, 12.000 ἀπὸ κάθε φυλὴ, καὶ μόνο ὕστερ' ἀπ' αὐτοὺς οἱ ἀναρίθμητες μάζες τῶν εἰδωλολατρῶν πού εἶχαν προσηλυτισθεῖ στὸν ἀνανευμένον αὐτὸ Ἰουδαϊσμό. Αὐτὸ δείχνει πόσο λίγο ὁ συγγραφέας μας ἦταν ἐνήμερος, τὸ ἔτος 69 τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς, ὅτι ἀντιπροσώπευε ὁλότελα μιὰ καινούργια φάση στὴν ἐξέλιξη μιᾶς θρησκείας πού ἐπρόκειτο νὰ γίνεи ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐπαναστατικά στοιχεῖα στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Βλέπουμε, συνεπῶς, ὅτι ὁ Χριστιανισμός τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού ἀγνοοῦσε ἀκόμα τὸν ἑαυτὸ του, διέφερε, ὅσο ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴ γῆ, ἀπὸ τὴν κατοπινὴ δογματικὰ καθορισμένη παγκόσμια θρησκεία τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας· ὁ ἓνας δὲν ἀναγνωρίζεται στὸν ἄλλο. Ἐδῶ δὲν ἔχουμε οὔτε τὸ δόγμα οὔτε τὴν ἠθικὴ τοῦ κατοπινοῦ Χριστιανισμοῦ ἀλλὰ ἀντίθετα ἓνα αἶσθημα ὅτι κάποιος ἀγωνίζεται ἐνάντια σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον καὶ ὅτι ὁ ἀγῶνας θὰ εἶναι νικηφόρος· ἓνα πάθος γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ μιὰ θεοδιότητα γιὰ νίκη πού λείπει ὁλότελα στοὺς σημερινούς Χριστιανούς καὶ πού στὴν ἐποχὴ μας συναντᾶται μονάχα στὸν ἄλλο πόλο τῆς κοινωνίας, ἀνάμεσα στοὺς σοσιαλιστές.

Πραγματικά, ὁ ἀγῶνας ἐνάντια σ' ἓνα κόσμον πού ἀρχικὰ ἦταν ἀνώτερος σὲ δύναμη, καὶ ταυτόχρονα ἐνάντια στοὺς ἴδιους τοὺς ἀνακαινιστές, εἶναι κοινὸς στοὺς πρῶτους Χριστιανούς καὶ τοὺς Σοσιαλιστές. Κανένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ μεγάλα κινήματα δὲ γίνηκε ἀπὸ ἀρχηγούς ἢ προφήτες — ἀν καὶ ὑπάρχουν ἀρκετοὶ προφῆτες ἀνάμεσα καὶ στὰ δύο — εἶναι μαζικὰ κινήματα. Καὶ τὰ μαζικὰ κινήματα εἶναι ἀναπόφευχτο νὰ εἶναι συγκεχυμένα στὴν ἀρχή· συγκεχυμένα γιατί ἡ σκέψη τῶν μαζῶν κινεῖται κατὰ πρῶτον ἀνάμεσα σὲ ἀντιφάσεις, τῆς λείπει ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἀλληλουχία κι' ἐπίσης ἐξαιτίας τοῦ ρόλου πού παίζουν ἀκόμα σ' αὐτές, οἱ προφῆτες, στὴν ἀρχή. Αὐτὴ ἡ σύγχυση καταφαίνεται στὸ σχηματισμὸ πλήθους αἵρέσεων πού πολεμᾷ ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, τὸ λιγότερο μὲ τὸν

ἴδιο ζῆλο, πού μάχονται τὸν κοινὸ ἐξωτερικὸ ἐχθρό. Ἔτσι γινόταν μὲ τὸν πρῶτο Χριστιανισμό, ἔτσι γινόταν στὴν ἀρχὴ τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος, ἀνεξάρτητα τοῦ πόσο αὐτὸ θασάνιζε τοὺς καλοπροαίρετους ἀξίους πού κήρυσσαν τὴν ἐνότητα ἐκεῖ πού ἡ ἐνότητα δὲν ἦταν δυνατὴ.

Μήπως ἡ Διεθνὴς κρατήθηκε ἀπὸ ἓνα ἐνιαῖο δόγμα; Ἀντίθετα. Ὑπάρχουν κομμουνιστὲς τῆς πρὸ τοῦ 1848 Γαλλικῆς παράδοσης πού κι ἀνάμεσα τοὺς ὑπῆρχαν πάλι διάφορες ἀποχρώσεις: Κομμουνιστὲς τῆς σχολῆς Βάϊτλιγκ καὶ ἄλλοι τῆς ἀναμορφωμένης Κομμουνιστικῆς Λίγκας, Προυντονιστὲς πού κυριαρχοῦσαν στὴ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιο, Μπλανκιστὲς, τὸ Γερμανικὸ Κόμμα τῶν Ἐργαζομένων καὶ τέλος οἱ Μπακουνιστὲς ἀναρχικοί, πού κάποιο διάστημα ἐπικράτησαν στὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία, γιὰ ν' ἀναφέρουμε μονάχα τὶς κυριότερες ομάδες. Χρειάστηκε ἓνα ὁλόκληρο τέταρτο τοῦ αἰῶνα ἀπὸ τὴν ἱδρυση τῆς Διεθνoῦς πρὶν γίνεῖ παντοῦ ὀριστικὸς καὶ πλήρης ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοὺς Ἀναρχικοὺς καὶ γίνεῖ δυνατὴ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐνότητος, τὸ λιγότερο σχετικὰ μὲ τὶς πιδὶ γενικὲς οἰκονομικὰς ἀπόψεις. Κι' αὐτὸ μὲ τὰ μέσα ἐπικοινωνίας πού διαθέταμε — σιδηροδρόμους, τηλέγραφο, γιγαντιαῖες βιομηχανικὲς πόλεις, τὸ τύπο, ὀργανωμένες λαϊκὲς συνελεύσεις.

Ὑπῆρχε ἀνάμεσα στοὺς πρῶτους Χριστιανούς ἡ ἴδια διαίρεσις σὲ ἀναρίθμητες αἵρέσεις, πού στάθηκε τὸ πραγματικὸ μέσο πού ἐπιτεύχθηκε ἡ συζήτησις καὶ μ' αὐτὴν ἡ μεταγενέστερη ἐνότητα. Τὴν συναντοῦμε κιόλας σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον, πού εἶναι ἀναμφισβήτητα τὸ ἀρχαιότερον Χριστιανικὸ ἔγγραφο, κι' ὁ συγγραφεὺς μας τὴν καταπολεμᾷ μὲ τὸν ἴδιο ἀδιάλλαχτο ζῆλον ὅσο καὶ τὸ μεγάλο ἁμαρτωλὸ ἐξωτερικὸ κόσμον. Συναντοῦμε, πᾶν ἂν' ὅλους τοὺς Νικολαΐτες, στὴν Ἐφεσο καὶ στὴ Πέργαμον· ἐκείνους πού λένε πῶς ἦταν Ἰουδαῖοι ἀλλὰ ἦσαν ἡ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ, στὴ Σμύρνη καὶ τῇ Φιλαδέλφειᾳ· τοὺς ὑποστηρικτὲς τοῦ Βαλαάμ, πού λέγεται ψευδοπροφήτης, στὴ Πέργαμον· ἐκείνους πού λέγανε πῶς ἦσαν ἀπόστολοι καὶ δὲν ἦσαν, στὴν Ἐφεσο· καὶ τέλος στὰ Θυάτειρα, τοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς ψευδοπροφητίσσης πού περιγράφεται σὰν Ἰεζάβελ. Δὲ μᾶς διδονται περισσότερες λεπτομέρειες γι' αὐτὲς τὶς αἵρέσεις, λέγεται, μονάχα, γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Βαλαάμ καὶ τῆς Ἰεζάβελ ὅτι τρώγανε πράγματα πού θυσιάζονταν στὰ εἰδῶλα καὶ ὅτι πορ-

νεύονταν. Ἐγίναν ἀπόπειρες νὰ παρουσιασθοῦν οἱ πέντε αὐτὲς αἵρεσεις σὰν Παυλιανοὶ Χριστιανοὶ καὶ ὅλα τὰ μηνύματα πῶς στρέφονταν ἐνάντια στὸν Παῦλο, τὸ ψευδοαπόστολο, τὸν δῆθεν Βαλαάμ καὶ «Νικόλαο». Τὰ ἐπιχειρήματα γι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, ἐλάχιστα θάσιμα θρίσκονται συγκεντρωμένα στὸν Ἀποστολο Παῦλο τοῦ Ρενάν (Παρίσι 1869, σ. 303 - 05 καὶ 367 - 70). "Ὅλα τείνουν νὰ ἐρμηνέψουν τὸ μήνυμα μὲ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὶς λεγόμενες Ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου, γραφτὰ πού, τὸ λιγότερο στὴ σημερινή μορφή τους, εἶναι τουλάχιστο 60 χρόνια μεταγενέστερα ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη καί, κατὰ συνέπεια, τὰ σχετικὰ οὐσιαστικὰ δεδομένα τους δὲν εἶναι μονάχα ἐξαιρετικὰ ἀμφίβολα ἀλλὰ καὶ ἀκόμα δλότελα ἀντιφατικὰ. Ἀλλὰ τὸ ἀποφασιστικὸ γεγὸνος εἶναι ὅτι δὲ μπορούσε ὁ συγγραφέας νὰ σκεφθεῖ νὰ δώσει πέντε διαφορετικὰ δνόματα σὲ μιὰ καὶ τὴν ἴδια αἵρεση καὶ μάλιστα δυὸ μονάχα γιὰ τὴν Ἐφεσο (ψευδοαπόστολοι καὶ Νικολαῖτες) καὶ ἐπίσης δυὸ γιὰ τὴ Πέργαμο (Βαλααμίτες καὶ Νικολαῖτες), καὶ ν' ἀναφέρεται σ' αὐτὲς, κάθε φορά, κατηγορηματικὰ σὰν σὲ δυὸ διαφορετικὲς αἵρέσεις. Ταυτόχρονα, δὲ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀρνηθεῖ τὴν πιθανότητα ὅτι ὑπῆρχαν, ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς αἵρέσεις καὶ στοιχεῖα, πού θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν, σήμερα σὰν Παυλιανοί.

Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, πού δίδονται περισσότερες λεπτομέρειες, ἡ κατηγορία στηρίζεται στὸ φάγωμα κρεάτων πού προσφέρθηκαν στὰ εἰδῶλα καὶ στὴ πορνεία, δυὸ σημεῖα ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι—τόσο οἱ παλαιοὶ ὅσο καὶ οἱ Χριστιανοὶ—δρισκόταν σὲ ἀσταμάτητη φιλονεικία μὲ προσηλυτισμένους εἰδωλολάτρες. Τὸ κρέας ἀπὸ εἰδωλολατρικὲς θυσιᾶς προσφερόταν ὅχι μόνο σ' ἐορταστικὰ συμπόσια ὅπου ἡ ἀρνηση τῆς προσφερομένης τροφῆς θὰ φαινόταν ἀνάρμοστη καὶ μπορούσε μάλιστα νὰ εἶναι ἐπικίνδυνη· τρυλιόταν ἐπίσης στὶς δημόσιες ἀγορές, ὅπου δὲν ἦταν πάντα δυνατό νὰ ἐξακριβωθεῖ ἂν ἦταν καθαρὸ στὰ μάτια τοῦ νόμου. Ἀλλὰ πορνεία οἱ Ἰουδαῖοι ἐννοοῦσαν ὅχι μονάχα τὶς ἐξοσυζυγικὲς σεξουαλικὲς σχέσεις ἀλλ' ἀκόμα καὶ τὸ γάμο μέσα σὲ βαθμοὺς συγγενείας πού ἀπαγορευόταν ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊκὸ νόμο ἢ ἀνάμεσα σ' ἓνα Ἰουδαῖο καὶ ἓνα ἐθνικὸ, καὶ μὲ τὴν ἐννοια αὕτῃ ἡ λέξη νοεῖται γενικὰ στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων XV, 20 καὶ 29. Ἀλλὰ ὁ Ἰωάννης μας

ἔχει τις ἀπόψεις του γιὰ τὶς σεξουαλικὲς σχέσεις πού ἐπιτρεπόταν
 στοὺς ὀρθοδόξους Ἰουδαίους. Λέγει, XIV, 4, γιὰ τοὺς 144.000 οὐ-
 ράνιους Ἰουδαίους: «οὗτοι εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν»
 παρθένοι γὰρ εἰσιν». Καὶ πραγματικά, στὸν οὐρανὸ τοῦ Ἰωάννη
 μας, δὲν ὑπάρχει οὔτε καὶ μιὰ μονάχα γυναίκα. Κατὰ συνέπεια ἀ-
 νήκει στὴ τάση, πού παρουσιάζεται ἐπίσης συχνὰ καὶ σ' ἄλλα πρῶ-
 τα Χριστιανικὰ γραφτά, πού θεωρεῖ τὶς σεξουαλικὲς σχέσεις γενι-
 κὰ σὰν ἀμαρτία. Καὶ ὅταν πάρουμε, παραπέρα, ὑπόψη τὸ γεγονὸς
 ὅτι ὁ Ἰωάννης ὀνομάζει τὴ Ρώμη Μεγάλῃ Πόρῃ πού μαζὶ τῆς ἐ-
 πορνεύθησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἐμέθυσαν μὲ τὸ κρασί τῆς
 πορνείας καὶ οἱ ἔμποροι σώρευσαν πλοῦτι ἀπὸ τὴν ἀφθονία τῶν
 τρυφεροτήτων τῆς, μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ πάρουμε τὴ λέξη στὰ μη-
 νύματα μὲ τὴ στενὴ ἔννοια πού ἀρέσκονται νὰ τῆς ἀποδίδουν οἱ θεο-
 λογικοὶ ἀπολογητὲς προσπαθώντας νὰ συλλάβουν ἔτσι κάποια ἐπι-
 θεδαίωση ἄλλων περικοπῶν στὴ Νέα Διαθήκη. Ἀντίθετα. Οἱ πε-
 ρικοπᾶς αὐτὲς στὰ μηνύματα εἶναι μιὰ δλοφάνερη ἐνδείξη ἐνὸς φαι-
 νομένου κοινοῦ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς μεγάλης ἀναταραχῆς, ὅτι οἱ πα-
 ραδοσιακοὶ δεσμοὶ τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων, ὅπως κι' ὅλα τ' ἄλ-
 λα δεσμά, ἀποτινάσσονται. Στους πρώτους Χριστιανικοὺς αἰῶνες,
 ἐπίσης, παρουσιάζοταν ἀρκετὰ συχνά, πλάϊ πλάϊ μὲ τοὺς ἀσκητὲς
 πού ἀπονέκρωναν τὴ σάρκα, ἡ τάση νὰ ἐπεχταθεῖ ἡ Χριστιανικὴ
 ἐλευθερία σὲ μιὰ περισσότερο ἢ λιγότερο ἀχαλίνωτη σεξουαλικὴ
 σχέση ἀνάμεσα σ' ἄντρες καὶ γυναῖκες. Τὸ ἴδιο πράγμα παρατη-
 ρήθηκε στὸ σύγχρονο σοσιαλιστικὸ κίνημα. Ποιὰ ἀνείπωτη φρίκη
 γινόταν αἰσθητὴ στὸ τότε «εὐσεβὲς νέρσερι» τῆς Γερμανίας στὴν
 REHABITATION DE LA CHAIR (ἀποκατάσταση τῆς σάρκας)
 τοῦ Σαλν - Σιμόν, στὴ δεκαετία τοῦ τριάντα, πού στὴ Γερμανικὴ
 ἀποδιδόταν σὰν «WIEDEREINSETZUNG DES FLEISHES» (ἀ-
 ποκατάσταση τῆς σάρκας)! Καὶ τὸ πιὸ τρομερὸ ἀπ' ὅλα ἦταν πὼς
 οἱ τότε ἰθύνουσες διακεκριμένες καταστάσεις (ESTATES) (τά-
 ξεις δὲν ὑπῆρχαν ἀκόμα στὴ χώρα μας) πού δὲ μπορούσαν νὰ ζοῦν
 στὸ Βερολίνο πιά ὅσο στὰ ἐπαρχιακὰ τοὺς κτήματα χωρὶς ἐπανει-
 λημένη ἀποκατάσταση τῆς σάρκας τοὺς! Ἄν, τὸ λιγότερο, οἱ κα-
 λοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ξέρουν τὸ Φουρριέ πού ἀντιμε-
 τώπιζε ὁλότελα διαφορετικὲς τρέλλες γιὰ τὴ σάρκα! Μὲ τὴν ὑ-
 περνίκηση τοῦ οὐτοπισμοῦ οἱ ὑπερβολὲς αὐτὲς ὑπεχώρησαν σὲ μιὰ

πιό ὀρθολογική καὶ στὴ πραγματικότητα πολὺ περισσότερο ριζοσπαστικὴ ἀντίληψη, καὶ ἀφοῦ ἡ Γερμανία ξεπέρασε τὸ εὐσεβὲς νέρ-σερι τοῦ Χάινε καὶ ἐξελίχθηκε στὸ κέντρο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κινήματος ἡ ὑποκριτικὴ ἀγανάχτηση τοῦ διακεκριμένου εὐσεβοῦς κό-σμου γελοιοποιεῖται.

Αὐτὸ εἶναι: ὅλο τὸ δογματικὸ περιεχόμενο τῶν μηνυμάτων. Τὸ ὑπόλοιπο συνίσταται σ' ἐξορκισμοὺς τῶν πιστῶν νὰ δείχνουν ζῆλο στὴ προπαγάνδα, στὴ θαρραλέα καὶ ὑπερήφανη ὁμολογία τῆς πί-στης τους μπροστὰ στὸν ἐχθρό, στὸν ἀδιάλλαχτο ἀγῶνα ἐνάντια στὸν ἐχθρὸ τόσο τὸν ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ τὸν ἐξωτερικὸ — καὶ ὅσον ἀφο-ρᾷ αὐτὰ μποροῦσαν, μιὰ χαρά, νὰ τὰ ἔχει γράψει κάποιος ἀπὸ τοὺς μὲ προφητικὸ πνεῦμα ἐνθουσιώδεις τῆς Διεθνούς.

III

Τὰ μηνύματα δὲν εἶναι παρὰ μονάχα ἡ εἰσαγωγή στὸ καθαυτὸ θέμα τῆς λεγόμενης ἀνακοίνωσης τοῦ Ἰωάννη, στίς ἐφτά ἐκκλη-σίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπ' αὐτὲς στὸν ὑπόλοιπο ἀνακαινι-σμένο Ἰουδαϊσμὸ τοῦ ἔτους 69, ἀπ' ὅπου ἐξελίχθηκε ἀργότερα ὁ Χριστιανισμός. Καὶ μ' αὐτὸ εἰσέρχομεθα στὰ βαθύτερα ἄγια τῶν ἀγίων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τί εἶδους ἄνθρωποι ἦσαν οἱ πρῶτοι στρατολογημένοι Χριστια-νοί; Κύρια εἶχαν στρατολογηθεῖ ἀπὸ τοὺς «ἐργαζόμενους καὶ ἐπι-βαρυμένους», μέλη τῶν κατώτερων στρωμάτων τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶχαν γίνεῖ ἐπαναστατικὸ στοιχεῖο. Καὶ τί ἀποτελοῦσαν; Στίς πό-λεις φτωχευμένους ἐλεύθερους ἀνθρώπους, ἀνθρώπους κάθε εἶ-δους, σὰν τοὺς «ἄθλιους λευκοὺς» στίς νότιες πολιτείες ποὺ διατη-ροῦσαν τὴ δουλεία καὶ τοὺς Εὐρωπαίους ἀλῆτες τῶν λιμανίων καὶ τυχοδιῶκτες στὰ ἀποικιακὰ καὶ Κινέζικα λιμάνια, ὕστερα χει-ραφετημένους δούλους καί, πάνω ἀπ' ὅλα, πραγματικὸς δούλους· στὰ μεγάλα κτήματα στὴν Ἰταλία, Σικελία καὶ Ἀφρικὴ δού-λους, καὶ στίς ἀγροτικὰς περιοχὰς τῶν ἐπαρχιῶν μικροὺς χω-ρικοὺς ποὺ εἶχαν πέσει ὅλο καὶ περισσότερο στὴ δουλεία ἀπὸ χρέη. Δὲν ὑπῆρχε ἀπόλυτα κοινὸς δρόμος χειραφέτησης γιὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ

στοιχεία. Για όλους αυτούς ο παράδεισος είχε χαθεί πίσω τους· για τους καταστραμένους ελεύθερους ανθρώπους ήταν ή πρώην π ό λ ι ς (έλληνικά στο κείμενο), ή πόλη και τὸ κράτος ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ὅπου οἱ προπάτορές τους ἦσαν ἐλεύθεροι πολίτες· για τοὺς δούλους ποὺ εἶχαν πιαστεί αἰχμάλωτοι στὸ πόλεμο, ὁ χρόνος τῆς ἐλευθερίας πρὸ τῆς ὑποταγῆς καὶ αἰχμαλωσίας τους· για τοὺς μικροχωρικούς τὸ κοινωνικὸ σύστημα τοῦ γένους καὶ ἡ κοινοτικὴ γαιοκτησία, ποὺ εἶχαν καταργηθεῖ. Ὅλ' αὐτὰ τσακίστηκαν ἀπὸ τὴν ἰσπεδωτικὴν σιδερένια γροθιά τῆς καταχτήτριας Ρώμης. Ἡ φυλὴ καὶ ἡ ἔνωση συγγενικῶν φυλῶν ἦταν ἡ πιὸ πλατειὰ κοινωνικὴ ὁμάδα ὅπου ἔφτασε ἡ ἀρχαιότητα· ἀνάμεσα στοὺς βαρβάρους, ἡ συγκέντρωση σὲ ὁμάδες βασιζόταν σὲ συμμαχίες ἀνάμεσα σὲ οἰκογένειες καὶ ἀνάμεσα στοὺς πολεοῖδρυτὲς Ἑλλήνες καὶ Ἰταλοὺς στὴν π ό λ ι ν [έλληνικά στο κείμενο] ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν μιά ἡ περισσότερες συγγενικὲς φυλές. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δόσανε στὴν Ἑλληνικὴ χερσόνησο πολιτικὴ ἐνότητα, ἀλλὰ δὲν ἐδήγησε στὸ σχηματισμὸ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὰ ἔθνη ἔγιναν δυνατόν μονάχα ἀπὸ τὴ πτώση τῆς Ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας. Αὐτὴ ἡ κυριαρχία τερμάτισε μιά για πάντα τὶς μικρότερες ἐνώσεις· ἡ στρατιωτικὴ δύναμη, ἡ Ρωμαϊκὴ δικαιοδοσία καὶ ὁ μηχανισμὸς εἰσπραξῆς φόρων διάλυσαν ὁλότελα τὴ παραδοσιακὴ ἐσωτερικὴ ὀργάνωση. Στὴν ἀπώλεια τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χωριστῆς ὀργάνωσης προστέθηκαν ἡ βίαιη λεηλασία ἀπὸ στρατιωτικὲς καὶ πολιτικὲς ἀρχές ποὺ ἄρπαζαν τοὺς θησαυροὺς τῶν ὑποδουλωμένων κι' ὕστερα τοὺς δάνειζαν τοὺς ἴδιους τοὺς θησαυροὺς τοὺς μὲ τοκογλυφικὸ τόκο για νὰ τοὺς ἀποσπᾶσουν ἀκόμα πιὸ πολλά. Ἡ φορολογικὴ πίεση καὶ ἡ ἀνάγκη για χρήματα ποὺ προκαλοῦσε σὲ περιοχὲς ὅπου κυριαρχοῦσε μονάχα ἡ κυρίως ἡ φυσικὴ οἰκονομία, βύθιζε τοὺς χωρικούς σ' ἀκόμα βαθύτερη δουλεία στοὺς τοκογλύφους, δημιουργοῦσε μεγάλες περιουσιακὲς διαφορές, ποὺ ἔκαναν τὸ πλούσιο πλουσιώτερο καὶ ἀπογύμνωνε τέλεια τὸ φτωχό. Κάθε ἀπόπειρα ἀντίστασης ἀπομονωμένων μικρῶν φυλῶν ἢ πόλεων, στὴ γιγαντιαία Ρωμαϊκὴ παγκόσμια δύναμη ἦταν χωρὶς ἐλπίδα. Ποῦ ὑπῆρχε ἡ διέξοδος, ἡ σωτηρία, για τοὺς ὑπόδουλους, τοὺς καταπιεζόμενους καὶ ἐξαθλιωμένους, μιά διέξοδος κοινὴ για ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνθρώπινες ὁμάδες ποὺ τὰ συμφέροντά τους ἦσαν ἀμοιβαῖα ξένα ἢ κι' ἀκόμα ἀντιτιθέμενα;

Κι όμως έπρεπε νά βρεθεί ένα μεγάλο έπαναστατικό κίνημα πού νά τους άγκαλιάσει όλους αυτούς.

Ή διέξοδος είχε βρεθεί πράγματι. Άλλ' όχι σ' αυτόν τόν κόσμο. Στην κατάσταση πού βρισκότουσαν τά πράγματα μπορούσε νά υπάρξει μονάχα μιá θρησκευτική διέξοδος. Τότε αποκαλύφθηκε ένας καινούργιος κόσμος. Ή συνέχεια τής ζωής τής ψυχής ύστερ' άπό τόν θάνατο τού σώματος, άναγνωρίστηκε σιγά - σιγά, άρθρο πίστης σ' όλάκερο τόν Ρωμιαϊκό κόσμο. Ένα είδος άνταμοιβής ή τιμωρίας τών πεθαμένων ψυχών για τίς πράξεις τους όσο ήσαν στή γή έπαιρνε έπίσης όλοένα και μεγαλύτερη άναγνώριση. Όσοι άφορā τήν άνταμοιβή, οί προοπτικές δέν ήταν τόσο καλές: ή άρχαιότητα ήταν πάρα πολύ αυτόματα υλιστική για νά μήν αποδίδει άπεριόριστα πολύ μεγαλύτερη αξία στή ζωή πάνω στή γή άπ' όσο στή ζωή στό βασίλειο τών σκιών' τή ζωή ύστερ' άπό τόν θάνατο, οί Έλληνες τή θεωρούσαν, πιό πολύ, σάν δυστύχημα. Όστερα ήρθε ό Χριστιανισμός, πού πήρε τήν άνταμοιβή και τή τιμωρία στόν άλλο κόσμο στά σοβαρά και δημιούργησε τόν ούρανό και τόν άδη, και βρέθηκε μιá διέξοδος πού θά όδηγούσε τούς έργαζόμενους και ταλαιπωρημένους άπό τόν λιθάδι τού όδυμμοϋ στόν αιώνιο παράδεισο. Και στή πραγματικότητα μονάχα μέ τή προοπτική μιās άνταμοιβής στόν άλλο κόσμο μπορούσε ή στωϊκοφιλονική άπάρνηση τού κόσμου και ό άσκητισμός νά ύψωθεί στή βασική ήθική άρχή μιās καινούργιας παγκόσμιας θρησκείας πού θά μπορούσε νά έμπνεύσει τόν ένθουσιασμό στίς καταπιεζόμενες μάζες.

Άλλά ό ούράνιος αυτός παράδεισος δέν άνοίγεται στόν πιστό μέ τόν άπλό γεγονός τού θανάτου του. Θά δοϋμε, ότι τόν βασίλειο τού Θεοϋ, πού πρωτεύουσά του είναι ή Νέα Ίερουσαλήμ, μπορεί νά καταχτηθεί και ν' άνοίξει μονάχα μέ δύσκολους άγώνες ένάντια στίς δυνάμεις τού άδη. Άλλά στή φαντασία τών πρώτων Χριστιανών οί άγώνες αυτοί βρίσκονταν πολύ κοντά. Ό Ίωάννης περιγράφει στό βιβλίο του, στήν άρχή - άρχή, σάν τήν αποκάλυψη «ά δεί γενέσθαι έ ν τ ά χ ε ι » και άμέσως σέ συνέχεια, Α, Β, δηλώνει «Μακάριοι ό άναγιγνώσκων και οί άκούοντες τούς λόγους τής προφητείας... ό γ ά ρ κ α ι ρ ό ς ε γ γ ύ ς ». Στην Έκκλησία τής Φιλαδέλφειας, ό Χριστός στέλνει τόν μήνυμα: «Έρχομαι, τ ά χ υ » και στό τελευταίο κεφάλαιο ό άγγελος λέγει ότι έδειξε στόν

Ἰωάννη «ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει» καὶ τοῦ δίνει τὴν ἐν-
τολή: «Μὴ σφραγίσεις τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τού-
του· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν:». Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χρι-
στός, λέγει δυοὺς φορὲς (XXII, 12, 20) «Ἔρχομαι ταχύ». Ἡ
συνέχεια θὰ μᾶς δείξει πόσο γρήγορα ἀναιμενόταν αὐτὸς ὁ ἐρχο-
μός.

Τὰ δράματα τῆς Ἀποκάλυψης, πού μᾶς δείχνει τώρα ὁ συγ-
γραφέας, εἶναι πέρα γιὰ πέρα, ἀντιγραφὴ, καὶ στὸ μεγαλύτερό
τους μέρος κατὰ λέξη, ἀπὸ παλιότερα πρότυπα, μερικὰ ἀπὸ τοὺς
κλασσικοὺς προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἰδιαίτερα τοῦ Ἰε-
ζεκιήλ, μερικὰ ἀπὸ νεώτερες Ἰουδαϊκὲς ἀποκαλύψεις, πού γρά-
φτηκαν κατὰ τὸ τρόπο τοῦ βιβλίου τοῦ Δανιήλ καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ
τὸ βιβλίον τοῦ Ἐνώχ, πού εἶχε κιόλας γραφεῖ, τὸ λιγότερο μερικὰ.
Ἡ κριτικὴ ἀπόδειξε, μέχρι τῆς πιὸ παραμικρῆς λεπτομέρειας, ἀπὸ
ποῦ ὁ Ἰωάννης μας πῆρε κάθε εἰκόνα, κάθε ἀπειλητικὸ σημάδι,
κάθε πληγὴ πού στάλθηκε στὴν ἄπιστη ἀνθρωπότητα, μὲ μιὰ λέ-
ξη, ὁλόκληρο τὸ ὕλικο γιὰ τὸ βιβλίον του· ἔτσι πού δείχνει: ὅχι μο-
νάχα μεγάλη πνευματικὴ φτώχεια, ἀλλὰ κι' ἀκόμα ἀποδείχνει
ὁ ἴδιος ὅτι ποτὲ δὲ δοκίμασε ἔστω καὶ κατὰ φαντασίαν τίς ἐγένον
ἐκστάσεις καὶ δράματα πού περιγράφει.

Ἡ τάξη τῶν δραμάτων αὐτῶν εἶναι σὲ συντομία ἢ παρακάτω:
Ὁ Ἰωάννης βλέπει πρῶτα τὸ Θεὸ νὰ κάθεται στὸ θρόνον τοῦ κρα-
τῶντος στὸ χερί του ἓνα βιβλίον μὲ ἑπτὰ σφραγίδες καὶ μπροστά του
τὸ Ἀρνίον πού εἶχε σφαγεῖ καὶ εἶχε ἀνεγερθεῖ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς
(ὁ Χριστὸς) καὶ βρέθηκε ἄξιον' ἀνοίξει τίς σφραγίδες τοῦ βιβλίου.
Κάθε εἶδους θαυματουργὰ ἀπειλητικὰ σημάδια ἀκολουθοῦν τὸ ἀ-
νοίγμα τῶν σφραγίδων. Ὅταν ἀνοίγεται ἡ πέμπτη σφραγίδα, ὁ
Ἰωάννης εἶδε κάτω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ τίς ψυχὰς τῶν
μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ πού εἶχον σφαγεῖ γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ
πού ἔκραζαν μὲ μεγάλη φωνὴ λέγοντας: «Ἔως πότε, ὁ δεσπότης
ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ
τῶν κατοικοῦντων ἐπὶ τῆς γῆς;» Καὶ τότες τοὺς δόθηκαν ἄσπρες
στολές καὶ τοὺς εἰπώθηκε ὅτι πρέπει νὰ περιμένουν ἀκόμα λίγο,
γιατί ἔπρεπε νὰ ἐχτελεσθοῦν κι' ἄλλοι μάρτυρες.

Ἔτσι ἐδῶ δὲν προκρίνεται ἀκόμα γιὰ «μιὰ θρησκεία ἀγάπης», «Ἀ-
γαπάτε τοὺς ἐχθροὺς σας, εὐλογεῖτε ὅσους σὰς καταριοῦνται». Ἐδῶ

κηρύσσεται ἄκρατη ἐκδίκηση, σταθερά, τίμια ἐκδίκηση ἐνάντια στοὺς διώχτες τῶν Χριστιανῶν. Τὸ ἴδιο σ' ἐλόκληρο τὸ βιβλίο. Ὅσο πιὸ κοντὰ πλησιάζει ἡ κρίση, τόσο πιὸ θαρεῖς πέφτουν οἱ πληγὲς καὶ τιμωρίες ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, μ' ὅλο καὶ περισσότερο ἱκανοποίηση ὁ Ἰωάννης ἀναγγέλλει ὅτι τὸ σύνολο τῆς ἀνθρωπότητας δὲ θὰ ἐξοφλήσῃ γιὰ τὶς ἁμαρτίες της, ὅτι καινούργιες πληγὲς τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ τῇ μαστιγώσουν, ὅτι ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ τοὺς κυδερνήσῃ μὲ σιδερένιο ραβδὶ καὶ νὰ πατήσῃ τὸ πατητήρι τοῦ κρασιοῦ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς τοῦ παντοκράτορα Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι οἱ ἄσπευκτοι μένουν ἀκόμα πεπωρωμένοι στὶς καρδιές τους. Εἶναι τὸ φυσικὸ συναίσθημα, ἐλεύθερο ἀπὸ κάθε ὑποκρισία, ὅτι ἕνας ἀγώνιας συνεχίζεται καὶ ὅτι — σ τ ὀ ν π ὀ λ ε μ ο σ ἂ ν τ ὀ ν π ὀ λ ε μ ο .

Ὅταν ἀνοίχθηκε ἡ ἔβδομη σφραγίδα ἤρθαν ἑπτὰ ἄγγελοι μὲ ἑπτὰ σάλπιγγες καὶ κάθε φορὰ πού ἕνας τους φουσοῦσε τῇ σάλπιγγά του συνέδαιναν καινούργιες φρικαλεότητες. Ὑστερα ἀπὸ τὸ ἔβδομο φύσημα, ἑπτὰ περισσότεροι ἄγγελοι ἤρθαν στὴ σκηνὴ μὲ ἑπτὰ φυάλες τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ πού τὶς ἔδωσαν πάνω στὴ γῆ· ἀκόμα καινούργιες πληγὲς καὶ τιμωρίες, βασικὰ ἀνιαρὲς ἐπαναλήψεις, αὐτῶν πού εἶχαν γίνῃ κίβλας κάμποσες φορές. Ὑστερα ἔρχεται ἡ γυναίκα, ἡ Βαβυλώνα, ἡ Μεγάλῃ Πόρνη, πού καθόταν πάνω στὰ νερὰ ντυμένη κόκκινα, μεθυσμένη ἀπὸ τὸ αἶμα τῶν ἀγίων καὶ τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰησοῦ, ἡ μεγάλῃ πόλῃ τῶν ἑπτὰ λόφων, πού κυριαρχεῖ ὅλων τῶν βασιλείων τῆς γῆς. Ἡ γυναίκα καθόταν πάνω σ' ἕνα θηρίο πού εἶχε ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ δέκα κέρατα. Τὰ ἑπτὰ κεφάλια ἀντιπροσωπεύουν τοὺς ἑπτὰ λόφους κι' ἀκόμα ἑπτὰ «βασιλεύδες». Ἀπ' αὐτοὺς οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ ἕνας εἶναι, ὁ ἄλλος δὲν ἤρθε ἀκόμα, καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν θάρθῃ πάλι, ἕνας ἀπὸ τοὺς πέντε πρώτους· αὐτὸς τραυματίσθηκε θανάσιμα, ἀλλὰ θεραπεύθηκε. Αὐτὸς θὰ βασιλεύσῃ στὸν κόσμον 42 μῆνες ἢ 3½ χρόνια (μισὸ καιρὸ ἑπτὰ χρόνων) καὶ θὰ καταδιώξῃ τοὺς πιστοὺς μέχρι θανάτου καὶ θὰ φέρῃ τὴ βασιλεία τῆς ἀθείας. Ἀλλὰ ὕστερα ἀκολουθεῖ ἡ μεγάλῃ τελικὴ μάχη, οἱ ἅγιοι καὶ οἱ μάρτυρες ἐκδικοῦνται μὲ τὴν καταστροφὴ τῆς Μεγάλῃς Πόρνῃς Βαβυλώνας καὶ ὅλων τῶν ὁπαδῶν της, δηλαδή, τῆς μεγάλῃς μάζας τῆς ἀνθρωπότητος· ὁ διάβολος ρίχνεται στὴν ἀπύθμενη ἄβυσσος καὶ κλείνεται ἐκεῖ γιὰ χίλια χρόνια, πού στὴ διάρκειά τους βασιλεύει ὁ Χριστὸς μὲ

τοὺς μάρτυρες πού ἔχουν ἀναστηθεῖ. Ἀλλὰ ὅστερ' ἀπὸ χίλια χρόνια ὁ διάβολος ἐλευθερώνεται πάλι καὶ γίνεται μιὰ ἄλλη μεγάλη μάχη τῶν πνευμάτων ὅπου ὁ διάβολος καταστρέφεται ὀριστικά. Τότες ἀκολουθεῖ ἡ δευτέρη ἀνάστασις, ὅταν ἐγείρονται ἐπίσης καὶ οἱ ἄλλοι νεκροὶ καὶ παρουσιάζονται μπροστὰ στὸ θρόνο τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ (ὅχι τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ σημειωθεῖ) καὶ οἱ πιστοὶ θὰ μποῦνε σ' ἓνα καινούργιο οὐρανό, μιὰ καινούργια γῆ καὶ μιὰ καινούργια Ἱερουσαλήμ, γιὰ ζωὴ αἰώνια.

Ἐπειδὴ ὁλόκληρο αὐτὸ τὸ μνημεῖο εἶναι φτιαγμένο μὲ ἀποκλειστικά προχριστιανικὸ ἰουδαϊκὸ ὕλικό, παρουσιάζει, σχεδόν, ἀποκλειστικὰ ἰουδαϊκὰς ἰδέες. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού τὰ πράγματα ἀρχισαν νὰ πηγαίνουν ἄσχημα σὲ τοῦτο τὸν κόσμον, γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἔγινε φόρου ὑποτελὲς στοὺς Ἀσσύριους καὶ Βαβυλώνιους, ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῶν δυὸ βασιλείων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα ἴσαμε τὴ δουλεία στοὺς Σελευκίδες, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ ἴσαμε τὸν Δανιήλ, σὲ κάθε σκοτεινὴ περίοδο, ὑπῆρχαν προφητεῖες γιὰ κάποιον σωτήρα. Στὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ, XII, 1 - 3, ὑπάρχει καὶ μιὰ προφητεία γιὰ τὸν Μιχαήλ, τὸν φύλακα ἁγγελο τῶν Ἰουδαίων, πού κατεδαίνει στὴ γῆ γιὰ νὰ τοὺς σώσει ἀπὸ μεγάλη στενοχώρια· πολλοὶ νεκροὶ θὰ ἔλθουν ξανά στὴ ζωὴ, θὰ ὑπάρχει ἓνα εἶδος τελευταίας κρίσεως καὶ οἱ δάσκαλοι πού δίδασκαν τὴ δικαιοσύνη στὸ λαό, θὰ λάμπουν σὰν ἀστέρια στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Τὸ μόνο χριστιανικὸ σημεῖο εἶναι ἡ μεγάλη σημασία πού δίδεται στὴν ἐπικείμενη βασιλεία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ δόξα τῶν πιστῶν, ἰδιαίτερα τῶν μαρτύρων πού ἐγέρθηκαν ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Τὴν ἐρμηνεία αὐτῶν τῶν προφητειῶν, στὸ βαθμὸ πού ἀναφέρονται σὲ γεγονότα ἐκείνου τοῦ καιροῦ, τὴ χρωστοῦμε στὴ γερμανικὴ κριτικὴ, ἰδιαίτερα στοὺς EWALD, LUCKE καὶ Φερδινάρδο Μπέναρυ. Ὁ Ρενάν τὴν ἔκαμε προσιτὴ στοὺς μὴ θεολόγους. Εἶδαμε κιόλας ὅτι ἡ Βαβυλώνα, ἡ Μεγάλῃ Πόρνη, στέκεται γιὰ τὴ Ρώμη, τὴν ἐφτάλοφο πόλιν. Στὸ κεφάλαιο XVII, 9 - 11, μᾶς πληροφορεῖ γιὰ τὸ θηρίον πού πάνω του κάθεται, ὅτι:

«Οἱ ἐπτὰ κεφαλαὶ» τοῦ θηρίου, «ὅρη ἐπτὰ εἰσιν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν καὶ βασιλεῖς ἐπτὰ εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι»

καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοος ἔστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἔστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει».

Σύμφωνα μ' αὐτά, τὸ θηρίον εἶναι ἡ Ρωμαϊκὴ κοσμοκρατορία ποὺ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ἑπτὰ διαδοχικοὺς καίσαρες, ποὺ ὁ ἕνας τους τραυματίστηκε θανάσιμα καὶ δὲ βασίλευε πιά, ἀλλὰ θὰ θεραπευθεῖ καὶ θὰ γυρίσει. Καὶ θὰ τοῦ δοθεῖ σὰν ὄγδοου ἡ ἐξουσία νὰ ἰδρύσει τὸ βασίλειο τῆς βλασφημίας καὶ περιφρόνησης τοῦ Θεοῦ. Θὰ τοῦ δοθεῖ ἡ ἐξουσία:

«Πόλεμον ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς... καὶ προσκυνήσουν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γεγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῇ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου... καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλεύθερους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσωσι αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς' — ἑξακόσια ἑξήντα ἑξή».

Σημειώνουμε μονάχα ὅτι τὸ μπουκοτάζ ἀναφέρεται ἐδῶ σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ μέτρα ποὺ ἐφαρμοζόταν ἐνάντια στοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία — καὶ εἶναι, κατὰ συνέπεια, ὀλοφάνερα ἐφεύρεση τοῦ διαβόλου — καὶ περνοῦμε στὸ ζήτημα ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας ποὺ βασίλευε μιὰ φορὰ πρωτίτερα, τραυματίστηκε θανάσιμα καὶ ἀπομακρύνθηκε, ἀλλὰ θὰ ξαναγυρίσει σὰν ὁ ὄγδοος στὴ σειρά, στὸ ρόλο τοῦ Ἀντίχριστου.

Παίρνοντας τὸν Αὐγουστο σὰν τὸν πρῶτο ἔχουμε: 2. Τιβέριος. 3. Καλιγούλας. 4. Κλαύδιος. 5. Νέρων. 6. Γάλβας. «Πέντε ἔπessαν, καὶ εἷς ἐστίν». Κατὰ συνέπεια ὁ Νέρων ἔχει πέσει κιόλας καὶ ὁ Γάλβας εἶναι. Ὁ Γάλβας κυβέρνησε ἀπὸ τὶς 9 τοῦ Ἰουνίου 68 ἕσαμε στίς 15 τοῦ Γενάρη τοῦ 69. Ἀλλὰ ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀνοδὸν του στὸ θρόνο, οἱ λεγεῶνες τοῦ Ρήνου ἐπαναστάτησαν μ' ἐπικεφαλῆς τὸ Βιτέλλιο ἐνῶ ἄλλοι στρατηγοὶ ἐτοιμάζανε στρατιωτικὲς ἐξεγέρσεις σ' ἄλλες ἐπαρχίες. Στὴν ἴδια τὴ Ρώμῃ ἐπαναστάτησαν οἱ Πραιτωριανοί, σκότωσαν τὸ Γάλβα κι' ἀνακήρυξαν αὐτοκράτορα τὸν Ὄθωνα.

Ἀπὸ τοῦτο βλέπουμε ὅτι ἡ Ἀποκάλυψή μας γράφτηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ Γ' αἰῶνα. Ἰσως στὰ τέλη τῆς βασιλείας του. Ἡ, τὸ ἀργότερο, τοὺς τρεῖς μῆνες (ἴσαμε τίς 15 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 69) τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνα, «τοῦ ἑβδομου». Ἀλλὰ ποιὸς εἶναι ὁ ὀγδοὺς, ποὺ «ἦν καὶ οὐκ ἔστι»; Αὐτὸ τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ 666.

Ἀνάμεσα στοὺς Σημίτες — Χαλδαίους καὶ Ἰουδαίους — ὑπῆρχεν ἑκείνο τὸν καιρὸ ἓνα εἶδος μαγείας ποὺ βασίζεταν στὴ διπλὴ σημασίᾳ τῶν γραμμάτων. 300 χρόνια περίπου, πρὶν τῇ δικῇ μας χρονολογίᾳ, τὰ Ἑβραϊκὰ γράμματα τὰ χρησιμοποιοῦσαν σὰ σύμβολα γιὰ ἀριθμούς: α=1, β=2, γ=3, δ=4 κλπ. Οἱ μάντιες καθάλα πρόσθεταν τὴν ἀξία κάθε γράμματος ἐνὸς ὀνόματος καὶ ζητοῦσαν ἀπὸ τὸ σύνολο νὰ προφητέψουν τὸ μέλλον αὐτοῦ ποὺ εἶχε τὸ ὄνομα, λ.χ., σχηματίζοντας λέξεις ἢ συνδυασμοὺς λέξεων ἴσης ἀξίας. Ἐπίσης, στὴ γλῶσσα τῶν ἀριθμῶν ἐκφράζονταν μυστικὲς λέξεις καὶ τὰ ὅμοια. Στὴν τέχνη αὐτὴ εἶχε δοθεῖ τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα γεματρία γεωμετρία· οἱ Χαλδαῖοι, ποὺ εἶχαν κάμει τὴν τέχνη αὐτὴ ἐπιχείρηση καὶ ὁ Τάκιτος τοὺς ὀνόμαζε μαθηματικούς, ἐξορίστηκαν ἀργότερα ἀπὸ τὴ Ρώμη, τὴν ἐποχὴ τοῦ Κλαυδίου καὶ ξανά τὴν ἐποχὴ τοῦ Βιτέλλιου, πιθανὸν γιὰ «σοδαρὲς παραχές».

Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῶν τῶν μαθηματικῶν, παρουσιάστηκε ὁ ἀριθμὸς μας 666. Εἶναι ἓνα κάλυμμα γιὰ τὸ ὄνομα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πέντε πρώτους καίσαρες. Ἀλλὰ ἐχτὸς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ 666, ὁ Εἰρηναῖος, στὰ τέλη τοῦ δευτέρου αἰῶνα, γνώριζε μιὰ ἄλλη ἀνάγνωσις — 616, παύ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, παρουσιάστηκε σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ὁ ἀριθμὸς γρίφος ἦταν ἀκόμα πλατειὰ γνωστός. Ἡ ἀπόδειξις τῆς λύσεως θὰ εἶναι ἂν ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς δυὸ ἀριθμούς.

Ἡ λύσις αὐτὴ δόθηκε ἀπὸ τὸ Φερδινάνδο Μπέναρου τοῦ Βερολίνου. Τὸ ὄνομα εἶναι Νέρων. Ὁ ἀριθμὸς βασίζεται στὸ NERON KE-SAR, τὸν ἑβραϊκὸ συλλαβισμό τοῦ Ἑλληνικοῦ Νέρων Καίσαρ, Αὐτοκράτορας Νέρων, ποὺ ἐπιθεβαιώνεται μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ταλμούδ καὶ τῶν Παλμυριακῶν ἐπιγραφῶν. Ἡ ἐπιγραφή αὐτὴ δρέθηκε σὲ νομίσματα ποὺ εἶχαν κοπεῖ, τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνα, στὸ ἀνατολικὸ μισὸ τῆς αὐτοκρατορίας. Καὶ ἔτσι — n (νοὺν) = 50· r (ρὲς) = 200· v (βάου) γιὰ ο = 6· n (νοὺν) = 50· k (κάφ) = 100· s (σαμέτες) = 60· r (ρὲς) = 200. Σύνολο 666.

Ἄν πάρουμε σὰν βάση τὸ λατινικὸ συλλαβισμό NERO CAESAR

τὸ δεύτερο νῦν = 50 ἐξαφανίζεται καὶ ἔχουμε 666—50 = 616, πού εἶναι ἡ ἀνάγνωση τοῦ Εἰρηναίου.

Πραγματικά ὀλάκαιρη ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ξαφνικά ἔπεσε σὲ σύγχυση τὸν καιρὸ τοῦ Γάλθα. Ὁ ἴδιος ὁ Γάλθας βάδισε κατὰ τῆς Ρώμης ἐπικεφαλῆς τῶν Ἰσπανικῶν καὶ Γαλλικῶν λεγεῶνων ν' ἀνατρέφει τὸ Νέρωνα, πὺ δραπετεύσει καὶ διέταξε ἓνα ἀπελευθερο δοῦλο νὰ τὸν σκοτώσει. Ἀλλὰ στὴ Ρώμη δὲν συνωμοτοῦσαν μονάχα οἱ πραιτωριανοὶ ἐνάντια στὸ Γάλθα, ἀλλὰ καὶ οἱ ὕπατοι διοικητὲς στὶς ἐπαρχίες καὶ κινούργιοι διεκδικητὲς τοῦ θρόνου παρουσιάστηκαν παντοῦ καὶ ἐτοιμάζονταν νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Ρώμης μὲ τίς λεγεῶνες τους. Ἡ αὐτοκρατορία φαινόταν καταδικασμένη στὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ἡ διάλυση φαινόταν ἄμεση. Πρόσθετα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα αὐτά, διαδόθηκε ἡ φήμη, εἰδικὰ στὴν Ἀνατολή, ὅτι ὁ Νέρωνας δὲν εἶχε σκοτωθεῖ, ἀλλὰ μονάχα τραυματισθεῖ, ὅτι εἶχε φύγει στοὺς Πάρθους καὶ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ περάσει μ' ἓνα στράτευμα τὸν Εὐφράτη γιὰ ν' ἀρχίσει μιὰ πιδ αἱματηρὴ ἐξουσία τρόμου. Ἡ Ἀχαῖα καὶ ἡ Ἀσία, εἶχαν τρομοκρατηθεῖ, ἰδιαίτερα, ἀπὸ τίς τέτοιες πληροφορίες. Καὶ ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ, πὺ πρέπει νὰ γράφτηκε ἡ Ἀποκάλυψη, παρουσιάστηκε ἓνας ψευδο-Νέρωνας, πὺ ἐγκαταστάθηκε μ' ἓνα ἀρκετὰ τεράστιο ἀριθμὸ ὁπαδῶν, κοντὰ στὴν Πάτιμο καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία, στὸ νησι Κῦθος στὸ Αἰγαῖο (σήμερα λέγεται Θερμιά), μέχρι πὺ σκοτώθηκε ὅσο βασίλευε ἀκόμα ὁ Ὁθωνας.

Τί τὸ καταπληχτικὸ λοιπόν, στὸ γεγονὸς, ὅτι ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς, πὺ ἐνάντια τους ὁ Νέρωνας εἶχε ἀρχίσει τὸν πρῶτο μεγάλο διωγμὸ, ἀπλώθηκε ἡ ἀποψη ὅτι θὰ ξαναγύριζε ὁ Ἀντίχριστος καὶ πὺς ἡ ἐπιστροφὴ του καὶ ἡ ἐντατικοποιημένη προσπάθεια αἱματηρῆς κατάπνιξης τῆς κινούργιας αἵρεσης πὺ θ' ἀκολουθοῦσε, θ' ἀποτελοῦσε τὸ σημάδι καὶ τὸ προοίμιό τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου νικηφόρου ἀγῶνα ἐνάντια στὶς δυνάμεις τοῦ ἄδου, τῆς χιλιόχρονης βασιλείας πὺ θὰ ἐγκαθιδρυόταν «τάχου», πὺ ἡ ἐβδαὶη ἀναμονὴ τῆς ἐνέπνεε τοὺς μάρτυρες νὰ πορεύονται χαρούμενοι στὸ θάνατο;

Ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ ἀπὸ τὸ χριστιανισμὸ ἐπηρεαζόμενη φιλολογία, στοὺς δυὸ πρῶτους αἰῶνες, δίδει ἀρκετὲς ἐνδείξεις ὅτι τὸ μυστικὸ τοῦ ἀριθμοῦ 666 ἦταν τότε γνωστὸ σὲ πολλούς. Ὁ Εἰρη-

ναίος δὲν τὸν ἤξερε πιά, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τόσον αὐτὸς ὅσο καὶ πολλοὶ ἄλλοι μέχρι καὶ τὸ τέλος τοῦ τρίτου αἰῶνα ξέρανε ὅτι τὸ θηρίο τῆς Ἀποκάλυψης σήμαινε τὴν ἐπιστροφή τοῦ Νέρωνα. Ὑστερα αὐτὸ τὸ ἴχνος χάθηκε καὶ τὸ ἔργο ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐρμηνεύεται φανταστικὰ ἀπὸ τοὺς μὲ θρησκευτικὴ σκέψη μάντεις· ἐγὼ ὁ ἴδιος σὰν παιδί γνόρισα γέρους ἀνθρώπους ποῦ, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ παλιοῦ Γιόχαν Ἀλμπρετ Μπένγκελ, (1) περίμεναν τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ τὴν τελευταία κρίση τὸ ἔτος 1836. Τὸ θῆμα τῆς τελευταίας κρίσης, ὡστόσο, δὲν ἦταν ὁ ἁμαρτωλὸς κόσμος, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ εὐσεβεῖς ἐρμηνευτὲς τῆς Ἀποκάλυψης. Γιατὶ τὸ 1836, ὁ Φ. Μπένερν ἐδῶσε τὸ κλειδί τοῦ ἀριθμοῦ 666 καὶ ἔτσι ἐδῶσε μαρτυρικὸ τέλος σ' ὅλους τοὺς προφητικούς ὑπολογισμούς, τὴν καινούργια αὐτὴ gematriah (γεωμετρία).

Ὁ Ἰωάννης μᾶς δίδει μονάχα μιὰ ἐπιφανειακὴ περιγραφὴ τοῦ βασιλείου τοῦ οὐρανοῦ ποῦ ἐπιφυλλάσσεται στὸν πιστό. Ἡ Νέα Ἱερουσαλὴμ ἀπλώνεται σὲ μιὰ πάρα πολὺ μεγάλῃ κλίμακα, τὸ λιγότερο σύμφωνα μὲ τὴς ἀντιλήψεις τοῦ καιροῦ: ἔχει ἔχταση 12.000 σταδίων ἢ 2,227 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, ἔτσι ποῦ ἡ περιοχὴ τῆς εἶναι πέντε, πάνω - κάτω, ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ μισὸ τῆς ἔχτασης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ εἶναι χτισμένη ἀπὸ χρυσάφι καὶ κάθε εἶδους πολύτιμα πετράδια. Ἐκεῖ ζεῖ ὁ Θεὸς μὲ τὸ λαὸ του, ποῦ τὸν φωτίζει ἀντὶ τοῦ ἡλίου, καὶ δὲ θὰ ὑπάρξει πιά θάνατος, οὔτε λύπη, οὔτε θὰ ὑπάρχει πιά πόνος. Καὶ ἕνας ποταμὸς μὲ χρυστάλλινο νερὸ τῆς ζωῆς, διασχίζει τὴν πόλιν, καὶ σὲ κάθε ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχουν δέντρα τῆς ζωῆς, ποῦ δίδουν δώδεκα εἰδῶν καρποὺς κάθε μήνα· καὶ τὰ φύλλα τῶν δέντρων «εἰς θεραπείαν τῶν ἔθνων». (Ἕνα εἶδος θεραπευτικοῦ πιστοῦ, νομίζει ὁ Ρενάν — Ὁ Ἀντίχριστος σ. 242). Ἐδῶ οἱ ἄγιοι θὰ ζοῦν αἰῶνια.

Τέτοιος, ἀπ' ὅσα ξέρουμε, ἦταν ὁ Χριστιανισμὸς στὴ Μικρὰ Ἀσία, τὴν κύρια ἔδρα του, γύρω στὸ ἔτος 68. Κανένα ἴχνος τῆς Τριάδας, ἀλλά, ἀντίθετα, ὁ παλὸς καὶ ἀδιαίρετος Ἰεχωβά τοῦ νεώτερου Ἰουδαϊσμοῦ ποῦ ὑψώθηκε ἀπὸ τὸν ἐθνικὸ Θεὸ τῶν Ἰουδαίων

(1) JOHANN ALBRECHT BENDER Γερμανὸς Διαμαρτυρόμενος Θεολόγος (1687 - 1752).

στον Ένα και υπέρτατο Θεό του ούρανοῦ και τῆς γῆς, ὅπου διεκδικεῖ νὰ κυβερνᾷ ὅλα τὰ ἔθνη, ὑποσχόμενος ἔλεος σ' ὅσους προσηλυτίζονται και ἀνελέητα συντρίβοντας τοὺς ἀμετάπειστους σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖο «Συγχώρει τὸν ταπεινὸ και πολέμα τὸν υπερῆφανο». Κατὰ συνέπεια, αὐτὸς ὁ Θεός, αὐτοπροσώπως, ὄχι ὁ Χριστὸς ὅπως στίς ὑστερώτερες ἀφηγήσεις τῶν Εὐαγγελίων και τῶν Ἐπιστολῶν, θὰ κρίνει κατὰ τὴν τελευταία κρίση. Κατὰ τὴν Περσικὴ διδασκαλία τῆς ἐκπόρευσης, ποῦ ἦταν διαδομένη στὸ νεώτερο Ἰουδαϊσμό, ὁ Χριστός, τὸ Ἀρνίον, ἐκπορεύεται αἰώνια ἀπὸ αὐτὸν ὅπως ἐπίσης, ἀλλὰ σὲ κατώτερο ἐπίπεδο, και τὰ «ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ» ποῦ χρωστοῦν τὴν ὑπαρξή τους σὲ παρανόηση μιᾶς ποιητικῆς περικοπῆς (Ἡσαΐα, XI, 2). "Ὅλα τους εἶναι ὑποταγμένα στὸ Θεό, μὰ δὲν εἶναι Θεοὶ τὰ ἴδια, ἢ ἴσα μὲ τὸ Θεό. Τὸ Ἀρνίον αὐτοθυσιάζεται γιὰ νὰ ἐξιλεώσει τίς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου και γι' αὐτὸ πρωτοῦ ἠθήθη τεράστια στὸν οὐρανό, γιατί ὁ θεληματικὸς του θάνατος ἀναγνωρίζεται ὡς ἓνας ἐξαιρετικὸς ἄθλος σ' ὀλάκαιρο τὸ βιβλίο, ὄχι ὡς κάτι ποῦ ἐκπορεύεται ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὴν ἐνδογενῆ φύση του. Φυσικὰ ὀλόκληρος ὁ οὐράνιος χορὸς τῶν γερόντων, τὰ Χερουβεὶμ, οἱ ἄγγελοι και ἅγιοι εἶναι ἐκεῖ. Γιὰ νὰ γίνῃ μονοθεϊστικὴ θρησκεία ἔπρεπε νὰ κάμῃ παραχωρήσεις στὸ πολυθεϊσμὸ — ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ζέντ - Ἀθέστα. (1) Μὲ τοὺς Ἰουδαίους ἡ παρακμὴ τῶν φιλήδονων θεῶν τῶν εἰδωλολατρῶν συνεχίστηκε χρονικά, ἴσαμε ποῦ, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐξορία, ἡ οὐράνια αὐλή, σύμφωνα μὲ τὸ Περσικὸ πρωτότυπο, προσάρμοσε τὴ θρησκεία κάπως καλύτερα μὲ τὴ φαντασία τοῦ λαοῦ, και ὁ ἴδιος ὁ Χριστιανισμὸς, ἀκόμα κι' ἀφοῦ ἀντικατάστησε τὸν αἰώνια ὅμοιο μὲ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀμετάβλητο Θεὸ τῶν Ἰουδαίων μὲ τὸ μυστηριώδη αὐτοδιαφοροποιούμενο Θεὸ τῆς Τριάδας, δὲ μπορούσε νὰ θρεῖ τίποτε γιὰ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴ λατρεία τῶν παλιῶν θεῶν ἐκτὸς ἀπὸ τὴ λατρεία τῶν ἁγίων· ἔτσι σύμφωνα μὲ τὸν Φάλμεραϊερ, ἡ λατρεία τοῦ Δία στὴν Πελοπόννη-

(1) ZEND - AVESTA — μιὰ συλλογὴ «μυστικῶν βιβλίων» τῆς θρησκείας τοῦ Ζωροάστρη ποῦ ἀπλώθηκε σ' ὀλόκληρη τὴν Ἀρχαία Περσία, τὸ Ἀζερμπαϊτζάν και τὴ Κεντρικὴ Ἀσία: ὑποτίθεται ὅτι συντάχθηκαν ἀνάμεσα στὸν 9ο αἰῶνα πρὸ τῆς χρονολογίας μας και τὸν 3ο αἰῶνα τῆς νεώτερης χρονολογίας.

σο, τῇ Μάνῃ καὶ τὴν Ἀρκαδίᾳ, ἔσθῃσε μονάχα τὸν ἔννατο αἰῶνα. (GESCHICHTE DER HALBINSEL MOREA, I, σ. 227). Μονάχα ἡ σύγχρονη ἀστική περίοδος καὶ ὁ Προτεσταντισμὸς ἐγκατέλειψαν πάλι τοὺς ἀγίους καὶ τέλος πῆραν στὰ σοβαρὰ τὸ διαφοροποιημένο μονοθεϊσμό.

Στὸ βιβλίον γίνεται πολὺ λίγο λόγος γιὰ τὸ προπατορικό ἁμάρτημα καὶ τὴ δικαίωση μὲ τὴν πίστη. Ἡ πίστη τῶν πρώτων αὐτῶν ἀγωνιστικῶν κοινοτήτων εἶναι ἐλόδτελα διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν πίστη τῆς νεώτερης ἐκκλησίας: πλάϊ - πλάϊ μὲ τὴ θυσία τοῦ Ἀρνίου, ἡ ἐπικείμενη ἐπιστροφή τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ χιλιόχρονο βασίλειο ποὺ πρέπει σύντομα νὰ μορφοποιήσῃ τὸ οὐσιαστικό του περιεχόμενο· αὐτὴ ἡ πίστη ἐπιζεῖ μονάχα μὲ τὴ βοήθεια δραστήριας προπαγάνδας, τὸν ἀδιάλλαχτο ἀγῶνα ἐνάντια στὸν ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ ἐχθρό, τὴν ὑπερήφανη ὁμολογία τῆς ἐπαναστατικῆς θέσης, μπροστὰ στοὺς εἰδωλολάτρες δικαστὲς καὶ τὸ μαρτύριο, τὴν ἐμπιστοσύνη στὴ νίκη.

Εἶδαμε ὅτι ὁ συγγραφέας μας δὲν ἔχει συνειδητοποιήσει ἀκόμα ὅτι εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ Ἰουδαϊσμός. Κατὰ συνέπεια δὲ γίνεται λόγος γιὰ βάπτισμα σ' ὁλόκληρο τὸ βιβλίον, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα γεγονότα δείχνουν ὅτι τὸ βάπτισμα ἐφαρμόστηκε τὴ δεύτερη περίοδο τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ 144.000 πιστοὶ Ἰουδαῖοι ἔχουν «σφραγισθεῖ» δὲν ἔχουν βαπτιστεῖ. Λέγεται γιὰ τοὺς ἀγίους στὸν οὐρανὸ καὶ τοὺς πιστοὺς στὴ γῆ ὅτι ἔπλυναν τὶς ἁμαρτίες τους καὶ ἔπλυναν τὶς στολές τους καὶ τὶς ἐλεύκαναν στὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου· δὲν γίνεται λόγος γιὰ τὰ νερὰ τοῦ βαπτίσματος. Οἱ δυὸ προφῆτες ποὺ προηγοῦνται τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Ἀντίχριστου στὸ κεφάλαιο ΙΑ' δὲν βαπτίζονται καὶ σύμφωνα μὲ τὸ κεφάλαιο ΙΘ', ΙΟ, ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἶναι τὸ βάπτισμα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας. Τὸ βάπτισμα φυσικὰ θὰ μνημονευόταν σ' ὅλες αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἀν ἦταν ἤδη σὲ ἰσχὺ· πρέπει, κατὰ συνέπεια, νὰ συμπεράνουμε, σχεδὸν μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα, ὅτι ὁ συγγραφέας δὲ γνώριζε τὸ βάπτισμα, πῶς τὸ βάπτισμα πρωτοεμφανίστηκε ὅταν οἱ Χριστιανοὶ χωρίστηκαν, τελικὰ, ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

Οὕτε καὶ ξέρεῖ ὁ συγγραφέας μας τίποτε γιὰ τὸ δεύτερο μυστήριο, τὴν εὐχαριστεία. Ἄν στὸ Λουθηριανὸ κείμενο, ὁ Χριστὸς ὑπόσχεται σ' ὅλους τοὺς Θυατειρινούς ποὺ μένουν στέρεοι στὴν πίστη

νά ἔλθει DAS ABENDMAHL HALTEN μαζί τους, αὐτὸ δημιουρ-
γεῖ ψεύτικη ἐντύπωση. Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο ἔχει δ ε ι π ν ἡ σ ω
— καὶ ἡ Ἀγγλικὴ βίβλος τὸ μεταφράζει σωστά: I SHALL SUP
μαζί του. Δὲν γίνεται ἐδῶ λόγος γιὰ τὴν Εὐχαριστεία ἀκόμα καὶ
σὰν ἀναμνηστικοῦ δείπνου.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ τὸ βιβλίο, μὲ τὴ χρονολογία τό-
σο κατ' ἀρχὴν θεσπαισμένη, σὰν τὸ ἔτος 68 ἢ 69, εἶναι τὸ πιὸ πα-
λιὸ στὴ Χριστιανικὴ φιλολογία. Κανένα ἄλλο δὲν εἶναι γραμμένο
σὲ τόσο βαρβαρικὴ γλῶσσα, τόσο γιομάτο Ἑβραϊσμούς, ἀπίθανη
σύνταξη καὶ γραμματικὰ λάθη. Στὸ κεφάλαιο Α', παράγραφος 4,
λόγου χάρι, λέγει κατὰ λέξη: «Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος». Μονάχα ἐπαγγελματίες θεολόγοι
καὶ ἄλλοι ἱστορικοί, ποὺ ἔχουν συμφέρον, ἀρνιοῦνται τῶρα ὅτι, τὰ
Εὐαγγέλια καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, εἶναι μονάχα μετα-
γενέστερες διασκευὲς γραφτῶν, ποὺ ἔχουν χαθεῖ σήμερα καὶ ὁ ἄ-
δύνατος ἱστορικὸς πυρήνας τους εἶναι ἀγνώριστος στὸ λαβύρινθο τοῦ
θρύλου, ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ λίγες Ἐπιστολὲς ποὺ ὁ Μπρῦνο Μπά-
ουερ, ὑποθέτει πῶς εἶναι «αὐθεντικές», εἶναι εἴτε γραφτὰ μεταγενέ-
στερης χρονολογίας ἢ στὴν καλύτερη περίπτωσι διασκευὲς παλιῶν
ἔργων ἄγνωστων συγγραφέων ποὺ τροποποιήθηκαν μὲ προσθήκες
καὶ παρεμβολές. Εἶναι, ἔπειτα ἀπ' αὐτό, πάρα πολὺ σπουδαῖο, ὅτι
ἔχουμε, ἐδῶ, στὴν κατοχὴ μας, ἓνα βιβλίο ποὺ ἡ χρονολογία τῆς
συγγραφῆς του ἔχει προσδιοριστῇ στὸ πλησιέστερο μῆνα, ἓνα βι-
βλίο ποὺ μᾶς ἐκθέτει τὸ Χριστιανισμὸ στὴν ἀνεξέλιχτη μορφὴ του.
Αὐτὴ ἡ μορφὴ στέκεται στὴν ἴδια σχέσι ἀντίκρυ στὴν κρατικὴ
θρησκεία τοῦ τέταρτου αἰῶνα μὲ τὸ πλέριον ἐξελιγμένο δόγμα καὶ
τὴ μυθολογία τῆς, ποὺ ἦταν καὶ ἡ ἀσταθὴς μυθολογία τῶν Γερμα-
νῶν τοῦ Τάκιτου, ἀπέναντι στὴν ἐξελιγμένη διδασκαλία τῶν θεῶν
τῆς Ἑντα τῆς ἐπηρεασμένης ἀπὸ Χριστιανικὰ καὶ ἀρχαῖα στοι-
χεῖα. Ὁ πυρήνας τῆς παγκόσμιας θρησκείας ὑπάρχει ἐδῶ, ἀλλὰ
περιλαμβάνει, χωρὶς διάκριση τίς χιλιάδες δυνατότητες ἐξέλιξης
ποὺ ἔγιναν πραγματικότητες σὲς ἄπειρες κατοπινὲς αἱρέσεις. Καὶ
ὁ λόγος ποὺ τὸ πιὸ παλιὸ αὐτὸ σύγγραμμα τῆς ἐποχῆς ποὺ γεννιό-
ταν ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι εἰδικὰ πολὺτιμο γιὰ μᾶς, εἶναι ὅτι μᾶς
δείχνει χωρὶς καμμιὰ νοθεία τί πρόσφερε στὸ Χριστιανισμὸ, ἐπηρεα-
σμένος πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ Ἰουδαϊσμός. Ὅσα ἀ-

κολούθησαν αργότερα είναι δυτική, Έλληνο-ρωμαϊκή προσθήκη. Μονάχα με τη μεσολάβηση της Ίουδαϊκής μονοθεϊστικής θρησκείας ο έκπολιτισμένος μονοθεϊσμός της νεώτερης ελληνικής λαϊκής φιλοσοφίας μπόρεσε να περιβληθεί τη θρησκευτική μορφή, πού μονάχα αυτή, μπορούσε ν' ἀδράξει τις μάξες. Ἀλλὰ σὰν δρέθηκε αὐτὸ τὸ ἐνδιάμεσο, μπόρεσε νὰ γίνει παγκόσμια μονάχα στὸν Ἑλληνορωμαϊκὸ κόσμο, κι' αὐτὸ μὲ παραπέρα ἐξέλιξη καὶ συγχώνευση μὲ τὸ ὕλικο τῆς γήσης πού ἐπέτυχε ὁ κόσμος.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΕΝΓΚΕΛΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ

Μιά ἐπιστήμη σχεδὸν ἄγνωστη σὲ τούτῃ τῇ χώρᾳ, μ' ἐξαίρεση σὲ λίγους ἐλευθερόφρονες θεολόγους, ποὺ κατορθώνουν νὰ τὴν κρατοῦν ὅσο μποροῦν μυστική, εἶναι ἡ ἱστορική καὶ γλωσσολογική κριτική τῆς Βίβλου, ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν ἡλικία, τὴν καταγωγή καὶ τὴν ἱστορική ἀξία τῶν διαφόρων γραφτῶν, ποὺ περιλαμβάνονται στὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη.

Ἡ ἐπιστήμη αὕτῃ εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικὰ Γερμανική. Καί, ὥστόσο, τὸ λίγο ἀπ' αὐτὴν ποὺ πέρασε τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας, δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὸ καλύτερο κομμάτι της: εἶναι ἐκείνη ἡ λατιτουϊνάρια [ἐλευθερόφρονη στὰ θρησκευτικὰ ζητήματα] κριτική ποὺ καυχιέται ὅτι εἶναι ἀπροκατάληπτη καὶ εὐσυνείδητη, καί, ταυτόχρονα Χριστιανική. Ἡ βίβλος δὲν ἀποκαλύφθηκε ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλὰ εἶναι ἀποκαλύψεις τῆς θεότητας μέσω τοῦ ἱεροῦ πνεύματος τῆς ἀνθρωπότητας. Ἔτσι, ἡ Σχολὴ τῆς Τυβίγγης⁽¹⁾, (Μπάουερ, GFRORER, κλπ.) εἶναι οἱ μεγάλοι εὐνοοῦ-

(1) Σ χ ο λ ῆ τ ῆ ς Τ υ β ί γ γ η ς: σχολὴ βιβλικῶν ἐρευνῶν καὶ κριτικῆς ποὺ ἱδρύθηκε ἀπὸ τὸν Φ. Μπάουερ, τὸ πρῶτο μισό τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἡ ὀρθολογιστικὴ κριτικὴ τῶν Εὐαγγελίων ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς της εἶναι ἀπιστημένη γιὰ τὴν ἀσυνέπειά της στὴν ἐπιθυμία της νὰ ὑποστηρίξει ὀρισμένους προτάσεις τῆς Βίβλου σὰν ἱστορικὰ ἀξιόπιστες. Χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἡ σχολὴ αὕτῃ βοήθησε πάρα πολὺ, μὲ τὴ κριτικὴ της, νὰ κλονίσει τὸ κύρος τῆς Βίβλου σὰν ἀξιόπιστης ἱστορικῆς πηγῆς.

μενοι στην 'Ολλανδία, 'Ελβετία, όσο και στην 'Αγγλία, και, αν μερικοί θέλουν να προχωρήσουν λίγο περισσότερο, ακολουθούν τον Στράους. Τό ίδιο μετριοπαθές, αλλά απόλυτα ανιστόρητο, πνεῦμα κυριαρχεί στὸν φημισμένο 'Ερνέστ Ρενάν, πού δέν εἶναι παρά ἕνας φτωχός λογοκλόπος τῶν γερμανῶν κριτικῶν. 'Απ' ὅλα του τὰ ἔργα τίποτε δέν τοῦ ἀνήκει ἐχτὸς μονάχα ὁ αἰσθητικὸς αἰσθηματισμὸς τῆς κυριαρχικῆς νόησης, καὶ ἡ γλυκανάλυτη γλώσσα πού τὸν περιτυλίγει.

Ῥωτόσο, ὁ 'Ερνέστ Ρενάν, εἶπε κι' ἕνα καλὸ:

«Ὅταν θέλετε νὰ σχηματίσετε μιὰ καθαρὴ ἰδέα, τοῦ τί ἦταν οἱ πρῶτες Χριστιανικὲς κοινότητες, μὴν τίς συγκρίνετε μὲ τίς σημερινὲς ἑνοριακὲς συναθροίσεις· ἦταν πιὸ πολὺ σὰν τὰ τοπικὰ τιμήματα τῆς Διεθνoῦς 'Ενωσης 'Εργαζομένων».

Κι' αὐτὸ εἶναι σωστό. Ὁ Χριστιανισμὸς κρατεῖ τίς μάξες ἀκριδῶς ὅπως ὁ σύγχρονος σοσιαλισμὸς, κάτω ἀπὸ τὴ μορφή ποικίλων αἱρέσεων, κι' ἀκόμα πιὸ πολὺ μὲ συγκρουόμενες ἀτομικὲς ἀπόψεις —μερικὲς πιὸ ξάστερες, μερικὲς πιὸ μπερδεμένες, οἱ τελευταῖες αὐτὲς εἶναι κι' οἱ πιὸ πολλὲς— πού ὅμως ὅλες τους εἶναι ἀντίθετες στὸ σύστημα πού κυβερνᾷ, στὸ «κατεστημένο».

Ἄς πάρουμε, λογουχάρη, τὴν 'Αποκάλυψή μας, πού θὰ δοῦμε ὅτι, ἀντὶ νὰ εἶναι τὸ πιὸ σκοτεινὸ καὶ πιὸ μυστηριώδες, εἶναι τὸ πιὸ ἀπλούστερο καὶ πιὸ ξάστερο βιβλίον ὅλης τῆς Καινῆς Διαθήκης. Γιὰ τὴν ὥρα, πρέπει νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη νὰ πιστέψει, αὐτὸ πού θ' ἀποδείξουμε σιγά - σιγά. Ὅτι, ἡ 'Αποκάλυψη, γράφτηκε τὸ ἔτος 68 ἢ τὸ Γενάρη τοῦ 69 τῆς δικῆς μας χρονολογίας, κι' ὅτι εἶναι, συνεπῶς, ὄχι μονάχα τὸ μόνο βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού ἡ χρονολογία του εἶναι πραγματικὰ καθορισμένη, ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ παλιὸ βιβλίον. Ἐδῶ μπορούμε νὰ δοῦμε σὰν σὲ καθρέφτη, τοῦ τί ἦταν ὁ Χριστιανισμὸς τὸ ἔτος 68.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, αἱρέσεις πάνω στὴν αἵρεση. Στὰ μηνύματα στίς ἑπτὰ Ἐκκλησίες τῆς Ἀσίας μνημονεύονται, τὸ λιγότερο, τρεῖς αἱρέσεις, πού γι' αὐτὲς, ἐξάλλου, δέν ξαίρουμε ἀπόλυτα τίποτε: τῶν Νικολαϊτῶν, τῶν Βαλααμιτῶν καὶ ὁπαδῶν μιᾶς γυναίκας, πού συμβολίζεται ἐδῶ μὲ τὸ ὄνομα Ἰεζάβελ. Καὶ γιὰ τίς τρεῖς λέγεται ὅτι ἐπιτρέπανε στοὺς ὁπαδοὺς τους νὰ τρῶνε πράγματα πού θυσιάζονταν στὰ εἰδῶλα, κι' ὅτι ἐπιδίδονταν στὴ πορνεία. Εἶναι παράξενο τὸ

γεγονός, ὅτι σὲ κάθε μεγάλο ἐπαναστατικὸ κίνημα τὸ ζήτημα τοῦ «ἐλευθέρου ἔρωτα» θγαίνει στὸ προσκήνιο. Γιὰ μιὰ μερίδα ἀνθρώπων σὰν ἐπαναστατικὴ πρόοδος, σὰν μιὰ ἀποτίναξη παλιῶν παραδοσιακῶν δεσμῶν, ποὺ δὲν εἶναι πιά ἀναγκαῖοι· γι' ἄλλους σὰν μιὰ καλὸδεχτὴ διδασκαλία, ποὺ καλύπτει βολικὰ κάθε εἶδους ἐλευθέρους καὶ εὐκόλες πράξεις ἀνάμεσα σ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα. Ἡ τελευταία, τὸ φιλισταϊκὸ εἶδος, φαίνεται πὼς ἐπεκράτησε ἐδῶ· γιατί ἡ «πορνεία» συσχετίζεται πάντα μὲ τὸ φάγωμα «εἰδωλόθυτων», ποὺ ἀπαγορευόταν αὐστηρὰ νὰ τὸ κάνουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Χριστιανοί, ἀλλὰ, ποὺ συχνά, μπορεῖ νὰ ἦταν ἐπικίνδυνο ἢ τὸ λιγότερο, δυσάρεστο νὰ τὸ ἀρνοῦνται. Αὐτὸ δείχνει ὀλοφάνερα ὅτι οἱ ἐλευθεροὶ ἐραστές ποὺ ἀναφέρονται ἐδῶ εἶχαν γενικὰ τὴν κλίση νὰ εἶναι φίλοι μὲ τὸν καθένα, καὶ δὲν ἦταν καθόλου ἀπὸ τὸ ὕλικὸ γιὰ μάρτυρες.

Ὁ Χριστιανισμὸς, σὰν κάθε μεγάλο ἐπαναστατικὸ κίνημα ἔγινε ἀπὸ τίς λαϊκὲς μάζες. Ἀναφάνηκε στὴν Παλαιστίνη, κατὰ τρόπο ἀπόλυτα ἄγνωστο σὲ μᾶς, σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου καινούργιες αἰρέσεις, καινούργιες θρησκείες, καινούργιοι προφῆτες ἀναφαίνονταν κατὰ ἑκατοντάδες. Εἶναι, στὴν πραγματικότητα, ἓνας ἀπλὸς μέσος ὅρος, ποὺ σχηματίστηκε αὐτόματα ἀπὸ τὴν ἀμοιβαία σύγκρουση τῶν πιδ προσδευτικῶν ἀπὸ τίς τέτοιες αἰρέσεις, καὶ μετέπειτα σχηματοποιήθηκαν σὲ μιὰ διδασκαλία μὲ τὴν προσθήκη θεωρημάτων τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἰουδαίου, τοῦ Φίλωνα, καὶ ἀργότερα μὲ ἰσχυρὲς στωϊκὲς διαβρώσεις. Στὴν πραγματικότητα, ἂν μπορούμε νὰ ὀνομάζουμε τὸ Φίλωνα τὸ θεωρητικὸ πατέρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ Σενέκας ἦταν ὁ θεῖος του. Ὁλόκληρες περικοπὲς στὴν Καινὴ Διαθήκη φαίνονται, σχεδὸν κατὰ γράμμα ἀντιγραφή ἀπὸ τὰ ἔργα του, καὶ θὰ βρεῖτε, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, περικοπὲς στὶς σάτυρες τοῦ Πέρσιους, ποὺ φαίνονται ἀντιγραφὲς ἀπὸ τὴν τότε ἄγραφη Καινὴ Διαθήκη. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ θεωρητικὰ στοιχεῖα δὲν βρίσκεται οὔτε ἵχνος τους στὴν Ἀποκάλυψη. Ἐδῶ ἔχουμε τὸ Χριστιανισμὸ στὴν πιδ ἀκατέργαστὴ μορφή του ποὺ διασώθηκε ὡς σήμερα. Ὑπάρχει μονάχα ἓνα δεσπάζον δογματικὸ στοιχεῖο: ὅτι ὁ πιστὸς σώθηκε μὲ τὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ. Μὰ μὲ ποιὸ τρόπο, καὶ γιατί εἶναι τέλεια ἀκαθόριστο. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν παλιὰ Ἰουδαϊκὴ καὶ εἰδωλογατρικὴ ἔννοια, ὅτι ὁ Θεός, ἢ οἱ θεοί, πρέπει νὰ ἐξευμενί-

ζονται με θυσίες, πού μετατράπηκε στην ειδική Χριστιανική έννοια (πού, πραγματικά, ἔχαμε τὸ Χριστιανισμό παγκόσμια θρησκεία) ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μεγάλη θυσία πού ἀρκεῖ μιὰ γιὰ πάντα.

Γιὰ τὴν προπατορική ἁμαρτία, οὔτε ἔχνος. Τίποτε γιὰ τὴν Ἀγία Τριάδα. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι «τὸ ἀρνίον», ἀλλὰ ὑποταγμένος στὸ Θεό. Στὴν πραγματικότητα, σὲ μιὰ περικοπὴ (XV, 3) τοποθετεῖται σὲ ἴση μοίρα με τὸ Μωϋσῆ. Ἀντὶ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος ὑπάρχουν «τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ» (III, 1 καὶ IV, 5).

Οἱ φονευμένοι ἅγιοι (οἱ μάρτυρες) φωνάζουν στὸ Θεό, γιὰ ἐκδίκηση: «Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;» (VI, 10) — ἓνα αἶσθημα πού, ἀργότερα, διαγράφηκε με προσοχή ἀπὸ τὸ θεωρητικὸ κώδικα τῆς ἠθικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ πού ἐφαρμόστηκε με ἐκδικητικὴ μὴν ὁ Χριστιανισμός ἐπιβλήθηκε στοὺς ἐιδωλολάτρες.

Φυσικά, ὁ Χριστιανισμός, παρουσιάζεται σὰν μιὰ ἀπλὴ αἵρεση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἔτσι, στὰ μηνύματα στὶς ἑπτὰ ἐκκλησίες: «Οἶδα καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ» (II, 9) καὶ πάλι, III, 9: «Ἰδού, δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους, εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται». Ἔτσι, ὁ συγγραφέας μας, τὸ ἔτος 69 τῆς δικῆς μας χρονολογίας, δὲν εἶχε οὔτε τὴν πιὸ ἀόριστη ἰδέα ὅτι ἀντιπροσώπευε μιὰ καινούργια φάση θρησκευτικῆς ἐξέλιξης, πού προοριζόταν νὰ γίνῃ μιὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα. Ἔτσι, ἐπίσης, δταν οἱ ἅγιοι παρουσιάζονται μπροστὰ στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχουν πρῶτα 144.000 Ἰουδαῖοι, 12.000 ἀπὸ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ μονάχα ὕστερ' ἀπ' αὐτοὺς γίνονται δεχτοὶ οἱ ἐιδωλολάτρες πού προσχώρησαν σ' αὐτὴ τὴν καινούργια φάση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

Τέτοιοι ἦταν ὁ Χριστιανισμός τὸ ἔτος 68, ὅπως ἀπεικονίζεται στὸ πιὸ παλιότερο, καὶ τὸ μοναδικό, βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού ἡ αὐθεντικότητά του, δὲν μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ. Ποιός ἦταν ὁ συγγραφέας του δὲν ξαίρουμε. Λέγει πὼς ὀνομάζεται Ἰωάννης. Ὁμῶς δὲν ἱσχυρίζεται ὅτι εἶναι ὁ «ἀπόστολος» Ἰωάννης, γιὰτὶ στοὺς

«θαιμελίου» τῆς «Νέας Ἱερουσαλήμ» εἶναι «τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου» (XXI, 14). Συνεπῶς αὐτοὶ πρέπει νὰ εἶχαν πεθάνει ὅταν ἐκεῖνος ἔγραφε. Ὅτι ἦταν Ἑβραῖος εἶναι φανερό ἀπὸ τοὺς ἑβραϊσμοὺς ποὺ ἀφθονοῦν στὰ ἑλληνικά του, ποὺ ξεπερνοῦν σὲ κακὴ γραμματική, πάρα πολὺ, ἀκόμα καὶ τὰ ἄλλα διβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὅτι τὸ λεγόμενο Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη, οἱ Πράξεις τοῦ Ἰωάννη καὶ τοῦτο τὸ διβλίον εἶχαν τὸ λιγότερο τρεῖς διαφορετικοὺς συγγραφεῖς, τὸ ἀποδείχνει δλοκάθαρα ἡ γλῶσσα τους, ἂν δὲν τὸ ἀποδείχνουν οἱ διδασκαλίαι ποὺ περιέχουν καὶ ποὺ συγκρούονται ἀπόλυτα ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

Τὰ ἀποκαλυπτικά ὁράματα ποὺ ἀποτελοῦν σχεδὸν τὸ σύνολο τῆς Ἀποκάλυψης, εἶναι παρμένα, σὲ πολλὰς περιπτώσεις κατὰ λέξη, ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοὺς τελευταίους μιμητὲς τους, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς προφητεῖαι τοῦ Δαυιδ (γύρω στὸ 190 πρὶν ἀπὸ τὴ δική μας χρονολογία, ποὺ προφήτευαν γεγονότα ποὺ ἔγιναν πρὶν ἑκατονταετηρίδες) καὶ τέλειωναν μὲ τὶς «Προφητεῖαι τοῦ Ἐνῶχ», ἕνα ἀποκρυφικὸ κατασκευάσμα, γραμμένο στὰ ἑλληνικά, λίγο χρόνια πρὶν τὴν ἀρχὴ τῆς δικῆς μας χρονολογίας. Ἡ ἀρχικὴ ἐφεύρεση, ἀκόμα καὶ ἡ συσσώρευση τῶν σφετερισμένων ὁραμάτων, εἶναι ἐξαιρετικὰ πτωχή. Ὁ καθηγητὴς Φερδινάνδος Μπέναρα, ποὺ στὰ μαθήματά του, στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου, τὸ 1841, χρεωστῶ τὰ ὅσα ἀκολουθοῦν, ἀπόδειξε, κατὰ κεφάλαιον καὶ παράγραφον, ἀπὸ ποῦ ὁ συγγραφεὺς μας δανείστηκε τὸ καθένα ἀπὸ τὰ τάχατες ὁράματά του. Δὲν χρειάζεται, λοιπόν, νὰ παρακολουθήσουμε τὸν «Ἰωάννη» μας σ' ὅλες τὶς φαντασιοπληξίαι του. Τὸ καλύτερον εἶναι νὰ φτάσουμε ἀμέσως στὸ σημεῖον ποὺ ἀποκαλύπτει τὸ μυστήριον τοῦ καθόλα περιεργοῦ αὐτοῦ διβλίου.

Σὲ ἀπόλυτη ἀντίθεση μ' ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους σχολιαστὰς του, ποὺ ὅλοι τους περιμένουν ἀκόμα ὅτι οἱ προφῆτες του πρόκειται νὰ πραγματοποιηθοῦν, ὕστερα ἀπὸ περισσότερα ἀπὸ 1800 χρόνια, ὁ «Ἰωάννης» δὲ σταματᾷ ποτὲ νὰ λέει, «ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ». Κι' αὐτὸ εἶναι εἰδικὰ ἡ περίπτωσις μὲ τὴν κρίσιν ποὺ προλέγει, καὶ ποὺ φανερᾷ περιμένει νὰ δεῖ.

Ἡ κρίσις αὕτη εἶναι ἡ μεγάλῃ τελικὴ μάχη ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τὸν «ἀντίχριστον», ὅπως τὸν ὀνόμασαν ἄλλοι. Τὰ ἀποφασιστικὰ

κεφάλαια εἶναι τὸ XIII καὶ XVII. Παραλείπουμε ὅλα τὰ περιττὰ στολίσματα. Ὁ «Ἰωάννης» βλέπει ἕνα θηρίο νὰ θγαίνει ἀπὸ τὴ θάλασσα ποὺ ἔχει ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ δέκα κέρατα (τὰ κέρατα δὲ μᾶς ἐνδιαφέρουν καθόλου) «καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀνεβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη». Στὸ θηρίον αὐτὸ δόθηκε ἡ ἐξουσία πάνω στὴ γῆ, ἐνάντια στὸ Θεὸ καὶ τὸ ἀρνίον γιὰ σαράντα δυὸ μῆνες (τὸ μισὸ τῶν ἱερῶν ἑπτὰ χρόνων), καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦταν υποχρεωμένοι σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, νὰ ἔχουν τὸ σημάδι [χάραγμα] τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸ τοῦ ὀνόματός του, στὸ δεξιὸν χερὶ ἢ στὸ μὲτωπό τους. «Ἔδωκε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς!» [666].

Ὁ Εἰρηναῖος, στὸ δεῦτερο αἰῶνα, ἤξαιρε ἀκόμα ὅτι ἡ κεφαλὴ ποὺ ἦταν τραυματισμένη καὶ θεραπεύθηκε, σήμαινε τὸν Αὐτοκράτορα Νέρωνα. Ἦταν ὁ πρῶτος μεγάλος διώκτης τῶν Χριστιανῶν. Ὅταν πέθανε διαδόθηκε ἡ φήμη, εἰδικὰ στὴν Ἀχαΐα καὶ τὴν Ἀσία, ὅτι δὲν εἶχε πεθάνει, ἀλλὰ μονάχα τραυματισθεῖ, καὶ ὅτι θὰ ξαναφαινόταν κάποια μέρα γιὰ ν' ἀπλώσει τὸν τρόμο σ' ὅλον τὸν κόσμον (Τάκιτος, Ann. VI, 22). Καὶ ταυτόχρονα ὁ Εἰρηναῖος, γνώριζε ἕνα πάρα πολὺ παλιὸ ἀνάγνωσμα, ποὺ ἀνάφερε τὸν ἀριθμὸ 616, ἀντὶ τὸν ἀριθμὸ 666.

Στὸ κεφάλαιο XII, τὸ θηρίο μὲ τὰ ἑπτὰ κεφάλαια ἐμφανίζεται πάλι, αὐτὴ τὴ φορά μὲ καθάλα πάνω του τὴν πασίγνωστη πορφυρὴ γυναικίκα, ποὺ τὴν κομψὴ περιγραφή της ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ διαβάσει ὁ ἴδιος στὴν Ἀποκάλυψη. Ἐδῶ ἕνας ἄγγελος ἐξηγεῖ στὸν Ἰωάννη:

«Τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ ἐστὶ... αἱ ἑπτὰ κεφαλὰὶ ὅρη ἑπτὰ εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθεται ἐπ' αὐτῶν· καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσίν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἐστίν, ὁ ἄλλος οὕπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι, καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἐστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοος ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι,... Καὶ ἡ γυνὴ ἦν εἶδες ἐστίν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλείων τῆς γῆς».

Ἐδῶ, λοιπόν, ἔχουμε δυὸ καθαρὲς προτάσεις: (1) ἡ πορφυρὴ

γυναίκα είναι ή Ρώμη, ή μεγάλη πόλη πού βασιλεύει πάνω στοὺς βασιλιάδες τῆς γῆς· (2) τὴν ἐποχὴ πού γραφόταν τὸ διδλίο βασιλεύει ὁ ἔχτος Ρωμαῖος αὐτοκράτορας· ὕστερ' ἀπ' αὐτὸν θὰ βασιλεύσει ἓνας ἄλλος γιὰ σύντομο διάστημα, κι' ὕστερα θὰ γυρίσει ἓνας πού «ἐκ τῶν ἑπτὰ ἔστι», πού τραυματίστηκε καὶ πού θεραπεύτηκε καὶ πού τὸ ὄνομά του περιλαμβάνεται σ' ἐκείνον τὸ μυστηριώδη ἀριθμό, καὶ πού ὁ Εἰρηναῖος ξαίρει ἀκόμα ὅτι εἶναι ὁ Νέρων.

Λογαριάζοντας ἀπὸ τὸν Αὐγούστο, ἔχουμε τὸν Αὐγούστο, Τιβέριο, Καλιγούλα, Κλαύδιο, Νέρωνα πέμπτο. Ὁ ἔχτος, παιὸς εἶναι, εἶναι ὁ Γάλλος, πού ἡ ἀνοδὸς του στὸ θρόνο ὑπῆρξε τὸ σύνθημα γιὰ μιὰ σύρραξη τῶν λεγεόνων, εἰδικὰ στὴ Γαλατία, μ' ἐπικεφαλῆς τὸν Ὅθωνα, τὸ διάδοχο τοῦ Γάλλου. Ἔτσι τὸ διδλίο μας γράφτηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ Γάλλου, πού βασίλευε ἀπὸ τὶς 9 τοῦ Ἰούνη τοῦ 68, ἴσαμε τὶς 15 τοῦ Γενάρη τοῦ 69. Καὶ προλέγει ὅτι εἶναι ἄμηση ἢ ἐπιστροφή τοῦ Νέρωνα.

Ἀλλὰ τώρα ἡ τελικὴ ἀπόδειξη — ὁ ἀριθμὸς. Κι' αὐτός, ἐπίσης, ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Φερδινάνδο Μπέναρυ, κι' ἀπὸ τότες δὲν ἀμφισβητήθηκε στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον.

Περίπου 300 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴ δική μας χρονολογία οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου τοὺς σὰν σύμβολα γιὰ ἀριθμούς. Οἱ θεωρητικοὶ Ραββὶ δρῆκανε σ' αὐτὸ μιὰ καινούργια μέθοδο γιὰ μυστικὴ ἐρμηνεῖα τῆς καθεῶλα. Μυστικὲς λέξεις ἐκφράζονταν μὲ τὸν ἀριθμὸ πού σχηματίζαν μὲ τὴν πρόσθεση τῶν ἀριθμητικῶν ἀξιῶν τῶν γραμμάτων πού περιείχαν οἱ λέξεις αὐτές. Ἡ καινούργια αὐτὴ ἐπιστήμη ὀνομάστηκε γ = μ α τ ρ ί α, γεωμετρία. Τώρα αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη ἐφαρμόζεται ἐδῶ ἀπὸ τὸν «Ἰωάννη» μας. Πρέπει ν' ἀποδείξουμε (1) ὅτι ὁ ἀριθμὸς περιέχει τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀνθρώπου καί, ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὁ Νέρων· καὶ (2) ὅτι ἡ λύση πού δίδεται ἰσχύει γιὰ τὸ διάβασμα τοῦ ἀριθμοῦ 666 ὅσο καὶ γιὰ τὸ διάβασμα τοῦ παλίου 616. Παίρνουμε τὰ ἐβραϊκὰ γράμματα καὶ τὶς ἀξίες τοὺς—

NERON KESAR, ὁ Αὐτοκράτορας Νέρων, ἑλληνικά Νέρων Καῖσαρ. Τώρα, ἂν ἀντὶ τοῦ συλλαδισμού στὰ ἑλληνικά, μεταφέρουμε τὸ λατινικὸ NERON KAESAR, στοὺς ἑβραϊκοὺς χαραχτήρες, τὸ ν ο ὐ ν στὸ τέλος τοῦ Ν έ ρ ω ν ἐξαφανίζεται, καὶ μ' αὐτὸ ἡ ἀξία πεννήντα. Αὐτὸ μᾶς γυρίζει στὴν παλιὰ ἀνάγνωστη τοῦ 616, κι' ἔτσι ἡ ἀπόδειξη εἶναι ὅσο θὰ θέλαμε πλήρης (1).

Τὸ μυστηριῶδες βιβλίον, εἶναι τώρα τελείως σαφές. Ὁ «Ἰωάννης» προλέγει τὴν ἐπιστροφή τοῦ Νέρωνα γύρω στὸ ἔτος 70, καὶ μιὰ βασιλεία τρόμου κάτω ἀπὸ τὸ σκῆπτρο του ποὺ θὰ κρατήσει σαράντα δυὸ μῆνες ἢ 1.260 μέρες. Στὸ τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου ὁ Θεὸς φανερώνεται, νικά τὸν Νέρωνα, τὸν ἀντίχριστο, καταστρέφει τὴ μεγάλη πόλη μὲ φωτιά καὶ φυλακίζει τὸ διάβολο γιὰ χίλια χρόνια. Ἡ χιλιετηρίδα ἀρχίζει καὶ ἔτσι συνέχεια. Ὅλ' αὐτὰ τώρα ἔχουν χάσει κάθε ἐνδιαφέρον, ἔχτὸς γιὰ τοὺς ἀμόρφωτους ποὺ μπορεῖ νὰ προσπαθοῦν ἀκόμα νὰ ὑπολογίσουν τὴν ἡμέρα τῆς τελευταίας κρίσης. Ὅμως σὰν αὐθεντικὴ εἰκόνα τοῦ ἀρχέγονου σχεδὸν Χριστιανισμοῦ, ποὺ τὴν ἔδωσε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρωτοχριστιανούς, τὸ βιβλίον ἀξίζει πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅλη τὴν ἄλλη Καινὴ Διαθήκη, στὸ σύνολό της.

(1) Ὁ παραπάνω συλλαβισμὸς τοῦ ὀνόματος, τόσο μὲ τὸ καὶ χωρὶς τὸ δεύτερο ν ο ὐ ν, εἶναι ὁ συλλαβισμὸς τοῦ συναντιέται στὸ Ταλμούδ, καὶ συνεπῶς εἶναι αὐθεντικὸς.